

Dissertatio academica de aureo vellere, aut possibilitate transmutationis metallorum ... / Defendent ... Johannes Jacobus Erbe, Johannes Fridericus Reinmann, Christianus Theophilus Gmelin.

Contributors

Erbe, Johann Jakob.
Creiling, Johann Konrad, 1673-1752.
Gmelin, Christian Theophilus.
Reinmann, Johann Friedrich.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Litteris Roebelianis, [1737]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/u3yzz4m8>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

N
VI
18/e

K

N. VI

18/2

217 80/P 70363
DISSERTATIO ACADEMICA
DE

AUREO VELLERE

AUT
POSSIBILITATE
TRANSMUTATIONIS
METALLORUM

HANC
PRÆSIDE
JOHANNES CONRADO
CREILINGIO,

PHYSICÆ EXPERIMENT. ET MATHEMAT. PROFESSORE OR-
DINARIO, SENATUS UNIVERSITATIS SENIORE, CONTUB.
ACADEMICI RECTORE, ET FACULTATIS PHILO-
SOPHICÆ h. t. DECANO.

DEFENDENT PUBLICE
MAGISTERII PHILOSOPHICI CANDIDATI,
JOHANNES JACOBUS ERBE, Tubingensis.
JOHANNES FRIDERICUS REINMANN, Tubingensis.
CHRISTIANUS THEOPHILUS GMELIN, Tubingensis,
ILLUSTRIS SEMINARII DUCALIS ALUMNI.

AD D. H. L. C. Anno MDCCXXXVII.

TUBINGÆ, Litteris ROEBELIANIS.

Co.

CONSPECTUS CONTENTORUM DISSERTATIONIS DE AUREO VELLERE.

SECTIO I.

Continet, post Prooemium de Historia Aurei Velleris,
Generalia quædam, & de Principiis metallorum, eo-
rumque mercurificatione.

§. 1. Quid observandum in demon-
stratione possibilitatis transmuta-
tionis metallorum.	§. 8. Per Principia non intelligi,
Sal, Sulphur, & Mercurium,
vulgaria.
§. 2. Quid intelligatur per artificium
transmutationis metallorum.	§. 9. Cur per hæc nomina sua prin-
cipia designarint Philosophi.
§. 3. Via demonstrationis triplex.	§. 10. Beccheri tres terræ expli-
catae.
§. 4. Demonstrationis Mathematicæ
& Philosophicæ Discrimen.	§. 11. Terrarum istarum existentia
probata.
§. 5. Descriptio metalli.	§. 12. Quomodo metallorum gene-
ratio fiat in terra, quid sit eorum
sulphur, & cur Kunkelius illud
neget.
§. 6. Principiorum metallicorum bi-
narius ad mentem antiquiorum.	
§. 7. Eorundem ternarius juxta Re-
centiores.	

- §. 13. Per analysin vulgarem non manifestari principia metallorum, iisque unam communem esse substantiam.
- §. 14. Differentias metallis esse accidentales, & quid per aurum Physicum intelligatur.
- §. 15. An metalla reduci queant ad primam materiam.
- §. 16. Generationem & mutationem metallorum triplici ratione fieri posse.
- §. 17. Ex mercurificatione patet via transmutationis metallorum.
- §. 18. De mercurio corporum per oleum Vitrioli parando, ejusque virtute deaurandi lunam.
- §. 19. Mineræ perpetuæ. Difficultas & fundamentum generale mercurificationis corporum.
- §. 20. Elogium Kunkelianum mercurio datum, per experientiam confirmatum, ejusque utilitas ad aurificium particulare.

SECTIO II.

De Salibus metallicis, Cinnabari, Usu Hydrostatices in hac materia, Tincturis vel animabus metallorum, nec non Albificationibus & Rubificationibus.

- §. 1. De Salificatione metallorum juxta methodum Atremontii, Hollandi & Kunkelii.
- §. 2. De eadem per amalgamationes secundum Osiandros, Fernelium, Claveum, Borrichium.
- §. 3. De Particularibus Saxonis cum salibus & oleis metallorum.
- §. 4. De Schröderi Tinctura Stultorum & Kunkelii responsione.
- §. 5. Experimentum salis lunaris in argenti vivi coagulatione.
- §. 6. Chartæ luforiæ Kunkelianæ cum solutionibus & crystallis metallorum.
- §. 7. De Monte-Snydero, ejusque artificio extrahendi Sal & Sulphur metallorum. De convenientia cum Adepto Helvetii, & Sale Solaris enixo Manuscriptorum Saxonorum.
- §. 8. Testimonium Auctoris Margarithæ coram porcis de salis lunæ efficacia in transmutatione mercurii vulgi in argentum &c.
- §. 9. Experimentum Beccheri de ratione agendi in conversione metallorum per eorum subtiliationem, nec non objectio Dni Geoffroy.
- §. 10. Aliud Experimentum Beccheri de sale lunæ in Spiritu vini soluto

- luto mercurium vulgi, & de sale auri argentum commutante.
- §. 11. Proprium Experimentum transmutationis argenti in aurum.
- §. 12. De Cinnabari nativa & factitia seu coagulatione mercurii per sal acidum, ejusque fixationis fundamento.
- §. 13. Experimentum singulare de fixatione Cinnabaris in aurum & argentum.
- §. 14. De usu Hydrostatices in argumento de transmutatione metallorum.
- §. 15. De animarum seu sulphurum metallicorum extractione juxta Polemannum & Helmontium.
- §. 16. Espagneti discursus negantis extractionem animæ seu tincturæ solaris.
- §. 17. Responsio ad Espagneti dubia. De menstribus extrahentibus, & Historia Nobilis Angli hoc Particulari ditescentis juxta Boyleum.
- §. 18. Testimonium Zvvelferi de Sulphure solari &c. ejusque multiplicatio juxta Beccherum.
- §. 19. Beccheri demonstratio possibilitatis extractionis tincturæ solaris.
- §. 20. Experimentum Boylei de mutatione auri in argentum.
- §. 21. De mutationibus cupri in metallum anonymum album.
- §. 22. Album Chortolasæanum.
- §. 23. De artificio Sommeri cuprum in argentum mutantis.
- §. 24. De Orichalco & metallo Ppis Ruperti seu Rubeo.

SECTIO III.

De Productione artificiali Ferri & Sulphuris, de Vegetatione metallorum, Experimenta Hombergiana, aliaque, argumenta pro possibilitate transmutationis subministrantia, cum responsione ad dubia.

- §. 1. Experimentum Beccheri de producendo ferro cum oleo lini & limo.
- §. 2. De rationibus hujus Experimenti.
- menti in dubium vocatis, Martisque universalitate in toto terrarum orbe.
- §. 3. De usu hujus Experimenti.

- §. 4. De mutatione ferri in Chalybem, nec non de ejusdem molli-
ficatione.
- §. 5. Sulphuris compositio artifi-
cialis juxta Stahlianum.
- §. 6. Eadem Experimenta à Dno Ge-
ofroy tentata, cum fixatione Spi-
ritus vini curiosa.
- §. 7. Remotio objectionum nonnul-
larum, & de usu sulphuris in Chry-
sopœia.
- §. 8. De Vegetatione artificiali metal-
lorum, ejusque modo primo per
amalgamationem, & eleganti
phænomeno rosæ aureæ.
- §. 9. De secundo modo crescentiæ
metallorum cum aqua forti, seu
arbore Dianæ, ut & cum Sul-
phure.
- §. 10. De tertio hujus Vegetationis
modo in liquore silicum.
- §. 11. De vita metallorum, & an
filix sit materia lapidis Ph. & ma-
trix necessaria metallica.
- §. 12. De Regentis Galliarum cum
Hombergio Studio Chimico, hu-
jusque experimentis in genere.
- §. 13. Primum Experimentum Hom-
bergii cum introductione materiæ
luminis.
- §. 14. Alterum Experimentum Hom-
bergianum de metallo medio in-
ter Solem & Lunam.
- §. 15. De melioratione Saturni in
cupellis.
- §. 16. De Salium regeneratione &
permutatione, & Alkaestio Glau-
beri.
- §. 17. De convenientia lapidificati-
onis lignorum cum transmutati-
one metallica, nec non de stu-
pendo artificio Johannis Evan-
gelistæ.
- §. 18. Experimentum cum luna cor-
nea & Venere seu ære usto ad pro-
ducendum aurum.
- §. 19. Simile Experimentum cum
Marte, aliisque rebus lunam im-
prægnantibus ut auro gravida
reddatur.
- §. 20. Experimentum aliunde de-
promptum & è regno Meteorico
derivatum, ad demonstrandam fa-
cili modo veritatem Artis auri-
feræ.
- §. 21. Fabula de adulterio Martis
cum Venere Vulcani conjuge, ex-
inde enato Hermaphrodito & per
eum proficiente Diana, ut Phe-
bœo lumine ornaretur.
- §. 22. De Auctoritatibus, & Historiis
confirmantibus transmutationem
metallorum.
- §. 23. Responsio ad dubia Dn. Fri-
derici Hoffmanni contra possibi-
litate hujus artis mota.
- §. 24. Responsio ad reliquas obje-
ctiones quæ alicujus momenti
videntur.

DISSERTATIO ACADEMICA

DE AUREO VELLERE,
SEU DE POSSIBILITATE TRANSMUTATIONIS
METALLORUM.

SECTIO I.

Continens, post Prooemium de Historia
Aurei Velleris, Generalia quædam, & de Principiis
Metallorum, eorumque mercurificatione.

PROOEMIUM.

UT ab initio rationem inscriptionis DE VELLERE AUREO reddamus, neminem opinor latere, quæ circumfertur, historiam, aut si mavis fabulam, quâ *Phryxus* Thebanus, fati actus, arieti, cujus *vellus aureo fulgore* splendebat, insidens, mare transisse, Colchidem, Asiæ regionem, cui hodie *Micrelia* nomen, pervenisse, ibidem ariete in honorem Jovis & Martis immolato, astrisque illato, *pellem auriferam* in templo suspendisse dicitur. *Vellus* hoc rarum, quod alii librum de Artis auriferæ artificio scriptum interpretantur, à plurimis frustra expetitur fuisse, quod portæ templi draconibus ignivomis, quos
Martialis

Martialis Tauros Ignipedes vocat, custodiebantur. *Jasonem* vero Theſſaliæ Regis filium, Magiæ ſtudioſum ardentiffimum, tempore *Gedeonis* circa annum mundi 2727. nave *Argo* appellata cum ſociis Heroico animo præditis, plusquam quinquaginta numero (inter quos Hercules, Caſtor, Polux, Admetus, Theſeus, Orpheus, inſignes artifices, nominantur) hujus impetrandi velleris cauſſa, iter Colchicum ſuſcepiff cumque illuc veniſſet, denegatum ab *Æete*, regionis Rege, templi domino, *Vellus Aureum*, ope filia Regiæ, à *Jaſone* peramata, *Medea*, quæ ipſum dracones ignivomos ſopiendi artem docuit, ſecum & *Vellus* & *Medeam* Barbaris ablatam patriæ ſuæ attuliſſe.

Fabula jam docet, ut breviffime nos expediamus; *Jasonem* à Colchis, *Ægyptiorum* ſapientum propagine, didiciſſe artes iſtas arcanas, inter quas metallorum minerarumque tractatio artificialis, ut hominum commodo inſerviant, emicuit. Ajunt enim, cum *Plutarcho*, in Colchide venas rivosque auriferos plures fuiſſe, Colchosque aureas atomos aquis diſperſas pellibus ovium collegiſſe, ut humiditate omni defluente ſplendentes
auri

auri miculæ lanæ implicitæ manerent. Unde nomen *Velleris Aurei* explicari posse non hæsitamus. *Dracones* autem *ignivomi* difficultatem operandi in igne, materiamque subigendi satis innuunt; eosque proprie ita vocari experieris, si juxta *Philalethæ Cap. VII. Introitus ad occlusum Regis Palatium*, doctrinam, fumus draconis ignei, qui in ventre suo Chalybem occultat magicum, partes quatuor, Magnetis nostri partes novem, perque Vulcanum torridum misceas &c. Periculum istud & difficultas superari non potest, neque à summo Imperante aditus ulli conceditur, nisi progeniei unicæ *Medeæ*, hoc est, *Sapientiæ*, Artiumque omnium Magistræ, ope perficiatur, ut sensum fabulæ omnem sic planissime patere arbitremur. Neque ulli dubitamus, felicissimum istum Burgundiæ Ducem *Philippum Bonum*, jure vocatum, hanc ejus interpretationem animo volvisse, quum principem istum *ordinem Aurei Velleris* institueret, iis quidem temporibus, quibus plura egregia inventa Germaniæ, & præcipue Typographia, orbi innotuerunt. Id quod vel sola, quam gestant ordinis hujus summi Equites, aurea demonstrat catena, cujus articuli

repræsentant *Chalybem*, qualis ad ignem eliciendum adhibetur, cum lapide vel silicibus, e quibus flamma promicat, cum symbolo: *Ante ferit quam flamma micat*, iisque in fine pendulæ adduntur exuviae agni, seu *Vellus* istud *Aureum*, cum inscriptione: *Pretium non vile laborum*. quo ipso symbolo philosophico impetu animati operam non lufuros nos speramus, si *Dissertatione Academica* excutere conemur igniculos quosdam, qui *Vellus* nobis *aureum*, hoc est materiam seu argumentum de *Possibilitate mutationis & meliorationis metallorum* colluflrent. Faxit æterna sapientia FELICITER!

§. I.

Possibilitatem *transmutationis metallicæ* demonstraturis opus est, ut ante omnia inanes lites, quæ circa varias vocum acceptiones magnis plerumque animorum motibus agitari solent, præscindantur. Id quod facile præstabitur, si more Mathematicorum, qui demonstrationibus suis definitiones præmittunt, ab initio explicetur, quid sub nomine *transmutationis*, & quidem *metallicæ*, heic intelligendum veniat. Prætermiſſis quæ de possibilitate ex Metaphysicis disputari queunt. Metallorum in vulgus quidem notorum definitio mox §. 5. dabitur.

§. 2.

Dicimus ergo, nos per *artificium transmutationis metallorum* intelligere omnes istas artes, quacunque ratione fiant, quæ metallum, sive mineram lapidemve metallicum quemcunque ita immutare vel alterare docent, ut vel totum, vel quoad partem, etiam exiguam, aliud sive nobilius sive ignobilius factum esse, per usitata & publice recepta examina cognoscatur. Exempli gratia, si quis ex plumbo aliquid argenti, ex ferro cuprum, aut vice versa quocunque modo efficiat vel producat. Sive ista operatio, qua tale quid peragitur, appellari debeat: Purificatio, Subtiliatio, Eductio, Inductio, Maturatio, Fixatio, Animatio, Augmentatio, Unitio, Ablatio, Adpositio, Transpositio, Compositio, Decompositio, Inversio, Colliquatio, Emollitio, Rarefactio, Condensatio, Concentratio, Vivificatio, Mercurificatio, Congregatio, Disgregatio, Accretio, Assimilatio, Exaltatio, Fermentatio, Cementatio, Fusio, Separatio, Tincturatio, sive quocunque alio nomine venire possit; idque vel longo tempore vel brevi, unâ pluribusve operationibus, nullis vel aliquo, vel multis adhibitis mediis, in Igne vel extrâ Ignem, via humida vel siccâ, vel utcunque efficiatur, sive id quod producitur vel actu secundo vel saltim potentiâ in altero latuisse, aut per transpositionem particularum, aut accidentium, aut formæ substantialis immutationem al-

terationemve, aut spiritu quodam vel essentia penetrante, aut tinctura particulari aut universali, aut altiori astrali, immò divina, virtute productum, compositum, effectum, esse dicatur.

§. 3.

Ut jam definitæ ita *transmutationis metallicæ* possibilitatem demonstremus, duplex nobis patet *via*, altera *Genetica*, altera *Analytica*, seu, quæ procedit argumentis, uti vulgo loquuntur, à priori, aut à posteriori desumptis, cui & viam *Auctoritatis* adjungere non omnino displicebit.

§. 4.

De Demonstratione in genere hoc etiam annotare non abs re erit; Illam apud Philosophos duplici ratione admitti. Alterâ, qua in summo rigore theorema, vel id quod proponitur, adversario ita demonstratur, ut se convictum fateri cogatur de veritate & certitudine dictorum sine ulla exceptione; quales sunt eæ demonstrationes, quæ in *Mathematicis* puris solum fere locum habent. Altera, qua in *Philosophicis* plerisque utimur, & contenti sumus, si rationi sanæ convenire, vel saltem non repugnare dicta videmus, & de cetero iusta connexionem unum ex altero consequi observamus, quales forte pleræque sunt in vulgus receptæ sententiæ & opiniones hominum, maxime eæ, quæ summum probabilitatis gradum adeptæ sunt. Nobis igitur & hoc demonstrationis genere uti licebit, ubi prius non succurret.

Nobis

§. 5.

Initium autem merito facimus à *Definitione Metall*
li. Hoc in Compendio nostro descripsimus olim per corpus ex particulis viscosis aquæ mercurialis cum Salino-Sulphureis & terreis purioribus fixis ope motoris & caloris subterranei in substantiam vel massam compactam duram, ponderosam, ductilem, malleabilem & igne in fluorem liquabilem, varii ponderis & coloris digestum, in terra copiosis lapideis, terreis, sulphureis aliisque materiis mineralibus immixtum, raroque suum.

§. 6.

Quid de hac definitione habendum sit, ex sequentibus ulterius patebit. Eâ interim satis distingui metallum ab omni alia re liquet. Illud etiam vix quemquam latet apud antiquiores philosophos, & in Schola Peripateticorum, *Principia Metallorum* interna, formale & materiale, *Sulphur & mercurium* dicta fuisse, communiterque hanc receptam opinionem, omnia metallica corpora ex his duobus vel purioribus vel impurioribus sub varia proportionem & digestionem locique terræ ratione coaluisse.

§. 7.

Quemadmodum autem recentiores principiis Christianorum *Paulinis* imbuti generatim, non tantum hominem, sed quoque quæcunque alia composita esse, ex corpore, anima, & spiritu, statuerunt; ita quam maxime hanc doctrinam ad metallorum mixtionem applicu-

ere *Basilius Valentinus* & *Theophrastus Paracelsus* & plures alii, illorumque principia proximiora, *Sal*, *Sulphur*, & *Mercurium*, haud quidem in sensu vulgari, sed philosophico accepta, tradiderunt, duobus extremis medium quoddam interferentes.

§. 8.

Nemo autem arbitretur, Philosophos per *Mercurium* intellexisse vulgare illud argentum vivum, currens, manus non madefaciens, in metallifodinis raro destillans in forma liquida repertum, frequentius autem è mineralibus & lapidibus terrisve nonnullis præcipue cinnabarinis excoctum. Neque per *Sulphur* commune illud ex acido & pingui concretum minerale inflammabile, sive *nativum* stillatitium terræ succum pinguiorem quasi resinofum, sive *factitium* è pyrite aliisque mineralibus vi ignis destillandum aut sublimandum colore flavo. Neque per *Sal* aut commune esculentum ex aquis fontanis vel marinis excoctum, aut solidum fossile sub nomine salis gemmæ è fodinis Polonicis, Catalonicis, aliisque excisum, aut Nitrum, alumen, Vitriolum &c. sub principiorum vel generalium vel metallicorum nomine eos innuere voluisse, sapientes plerique monuerunt, & nos quoque in Compendio supra allegato clare docuimus.

§. 9.

Dederunt enim hæc Mixta vulgaria saltem occasionem Philosophis sua principia sensibus haud per se obvia ita determinari.

terminandi, cum & in unoquoque horum bona pars istius principii, cujus fert nomen, deprehendatur. Ita illud, quod *consistentiam* vel hypostasim *corpoream* mixto cuiunque & metallico largitur, *Sal* vocarunt, maxime quod & Spiritus invisibilis universi quando incorporatur sensibusque obviis redditur, non nisi sub forma Salina compareat. Et quia *Sulphur* inflammabile est, oleosum, colorem caloremque concilians, instar *Animæ* balsamicæ, hanc quasi formam substantialem & tincturam illius nomine appellare non dubitarunt. Pariter, quod *Mercurium* vulgi liquidum esse, in Igne avolare totum observarunt, ejus naturam volatilem congruere optimè appellationi *spiritus* seu substantiæ homogeneæ volatilioris humidæ arbitrati sunt, adeoque humidum radicale, quemadmodum sulphureum principium calidum innatum, vocarunt.

§. 10.

Ut autem hic philosophicorum principiorum ternarius paulo abstractior, chimicorum & metallurgorum sensibus facilius se insinuare posset, fecit admirabile illud ingenium *Beccheri* Spirensis, qui *tres terras* finxit, Salis, Sulphuri & Mercurio, immo & tribus elementis, in quibus vivunt animalia, Aristotelicis, Terræ, Aëri & Aquæ egregiè correspondentes. *Terram* nimirum 1.) *Stipticam vitrescibilem* salinum principium seu elementum terræ

terræ innuentem. 2.) terram *unctuosam* inflammabilem sulphuris æerisque locum occupantem. 3.) terram humidam *liquabilem* arsenicalem, Mercurii & aquæ vices explentem.

§. II.

Hæc ita generatim dicta, ut specialius metallorum generationi adplicaret, neque sine fundamento aut præter experientiam dicta esse demonstraret, *Beccherus*, nos in metalli-fodinas deducit, ubi offenduntur 1.) quarz 2.) *bestieg, pech*. 3.) *arsenicalische schwaden* &c. quæ tria specialissima metallorum principia esse scribit: Scilicet 1.) Corpus, Sal, cineres, indicare Quarz, Fluß, Kiesel. 2.) Animam, Sulphur, carbonem præbere id, quod fossores vocant *Moder, bestieg, pech*. 3.) Spiritus, Mercurius, fuligo, ipsi est *arsenicalischer, Sulphurischer Schwaden und Dampf*.

Ita certe matrices metallorum & mineralium esse filices aut lapides filicales, argillam, limum, & quæ vitrescibilia deprehenduntur, palam est. Hanc vero materiam permeari & quasi perfundi oleogineitatibus & φλογισοις, iisque aut accedere, aut inde oriri vapores fumosque mercuriales arsenicales sulphureos &c. in omnibus fodinis aut montanis, ubi metalla & mineralia vel coagmentantur vel efflorescunt, observare licet.

§. 12.

In egregia illa Dissertatione Epistolica ad *Boyleum* ulterius explicatur, quod neque Mercurius communis, neque Sulphur, aut Sal commune, tanquam corpora mortua ad metallorum generationem faciant. Sed, id quod in mineris metallificat, ipsamque illorum essentiam hypostaticam, quæ lapides penetrat, esse subtilem *terram* sulphureo-mercurialem, id est proprie *arsenicalem*, in forma vaporis juncta subtili terra *sulphuris*, per quod neque commune illud inflammabile intelligitur, sed aliqua terra pinguis specifica sui generis. ex. gr. in auro terra subtilis flava, in argento terra alba splendens, in cupro rubra, in ferro, stanno & plumbo fusca, livida, quam *sulphur* metallorum vocant, quod etiam in multis subjectis non metallicis, terris, lapidibus, imo in plantis & animalibus, forte deprehenditur. Quæ ratio fuit *Kunkelio*, locutionibus philosophorum minus assueto, principium sulphureum exterminandi, nihilque præter salem & mercurium in metallorum crasin admittendi.

§. 13.

Quoniam vero omnes, quæ in philosophia de Elementis & principiis moventur disputationes, admodum inanes reputamus: nemini litem intendere cupimus, five ternarium, five binarium principiorum metallicorum statuatur.

C

Parum

Parum enim per ejusmodi lites proficimus. Neque *Analysis Metallorum* per varia media, corrodentia, resolventia, &c. instituta rem decidere potest. Nondum quippe liquet, an ea, quæ vel per ignem, vel per mineralia, vel alia agentia salina, sulphurea, & in via sicca aut liquida producuntur, ab initio fuerint principia componentia istius metalli, ex quo habentur, nisi ea juncta exacte illud metallum rursus conficiant, quod in paucis admodum arti concessum est. Nobis igitur ad præsens institutum sufficiet, si *unam* metallis omnibus communem naturam seu *substantiam mercurialem* fixam competere dicamus; nimirum *ponderosam, malleabilem, fusibilem*, in igne permanentem, omnesque eas proprietates sibi habentem, quibus metalla in vulgus nota ab aliis rebus distinguuntur, cujus existentiam nemo negabit.

§. 14.

Hæc igitur substantia in se purissima per omnes metallorum & mineralium species diffusa, forsan & in vegetabilibus, animalibus, meteoris &c. suo modo reperibilis, insignes patitur *differentias*, quæ tamen ipsi huic substantiæ, per artem puritati suæ restituendæ, sunt *accidentales*; adeoque non impossibile censeatur philosophis, eam ita purgare, ut *auri physici* nomen mereatur. Unde intelligi potest, quid velint philosophi, uno ore clamantes, nostrum
aurum

aurum esse vivum vivificum, nec aurum vulgi & monetariorum, quod a mundi tyranno vita privatum mortuum vocant, huic æquivalere.

§. 15.

Utrum *Aristoteles* hoc ipsum per *materiam* metallorum *primam* intellexerit? dispiciant illi, qui ejus auctoritate abusi metallorum transmutationem absolute negant. Ita enim ille ait: unum metallum in aliud transmutari non posse, nisi prius reducatur in primam materiam. Quæstio ergo eo redit, num metalla possint reduci ad communem omnibus materiam? qua affirmata, prout ingens philosophorum numerus unanimi ore testatur, prono inde fluit alveo, metalla eum in statum puritatis fixitatisque reducta inter se transmutari, aut si mavis, ex omnibus illam substantiam puram separatis differentiis haberi, additisque rursus aliis rebus vel perfici, vel minus pura aliterve qualificata reddi posse.

§. 16.

Quemadmodum autem Natura ipsa in globi nostri terraquei penetralibus per varios vapores, terris diversi generis se insinuant, metallicas substantias generat, multiplicque ratione iterum destruit permutatque; ita quoque Artem supra terram duplici potissimum modo transmutare

posse metalla, ingeniose tradit *Beccherus* in *Suppl. Phys. subt. c. vi.*

Methodo nempe *apheretica* & *prosthetica*, particulari & universali : *Apheretica* quidem dicitur, & particularis, cum de mixtis metallicis pars quædam, sive terrea, sive aquea (*Salina* vel *Mercurialis*) separatur; cujus abstractione remanens mixtum in temperamento essentialiter mutatur. At quoniam ob fortem metallorum mixtionem (inquit *Beccher*) difficillime aliquid ab eorum principiis separari potest; *Methodus* *prosthetica* non practiciabilior modo sed & universalior est, addendi nempe metallicis mixtis vel terram, vel aquam metallicam convenientem, cujus additione totum mixtum in temperamento radicaliter alteratur. Nos vero arbitramur, dari adhuc *tertium* transmutationis *modum* generalem, à sola *partium figura situque variato*, dum vel arctius cœeunt, vel aliter combinantur & figurantur, absque ulla extraneæ materiæ accessione, dependentem. Id quod vel solo motu trituque fieri posse experientia loquitur.

§. 17.

Hanc vero dictam communem essentiam seu *essentiam* metallicam, sive in forma sicca sive liquida obtineatur, nonnulli quoque vocant mercurium, & quidem suum, ut à vulgari probe distinguant. Sed neque desunt, qui *ex omni metallo*,

metallo, & haud paucis etiam mineralibus *argentum vivum* seu mercurium dictum in currenti vel liquida forma producere docent, vel cum, vel sine additione vulgaris argenti vivi. Id verò, quacunque via, vel apheretica, vel prothetica sive per salia tantum resuscitativa in metallis obtineatur, sive ope amalgamationis cum mercurio vulgari, viam tamen ostendit, qua metalla intime misceri, inque minimis penetrari, hoc est, inter se transmutari queant, haud secus ac aqua aquæ permixta suam facile qualitatem communicat.

§. 18.

Nostris temporibus in Saxonia prodiit tractatus *de mercurio corporum olei vitrioli beneficio* facile parando, cujus auctorem vel editorem constat fuisse *Neidholdum*, qui hoc artificium à *Kunkelio* didicisse fertur. Ipse *Neidholdus* nobis scripsit, ab invidis hominibus libelli istius exemplaria cuncta cōemta, & hominum commercio subducta, seque per literas monitum fuisse, ne amplius illud scriptum divulget, cum nihilominus sua in opinione fallatur. Id quod & ipse *Kunkelius* in Laboratorio suo, capite de Vitriolo, tandem agnovit, cum antea firmiter crederet, mercurium, ope olei vitrioli lunam solventis productum, esse *Mercurium Lunæ*, nondum gnarus, quod oleum verum vitrioli nil aliud sit, quam mercurius liquidus, qui per addi-

tas calces metallicas suo superfluo humido privari, & ex salina substantia sublimata revificari potest. Interim ibidem scribit p. 181. Ich will aber dieses durch ein gewisses experiment auf meine Ehre versichern, daß dieser mercurius ex luna, oder cum luna & oleo Vitrioli gemacht, so edel in seiner qualität ist, als der aus der luna durch andere salien gemacht wird. Hoc experimentum, quod *Kunkelius* reticuit, discipulus ejus *Neidhold* prodidit, in præfatione libri sui ita scribens: Ich probirte meinen erlangten Mercurium also, daß ich ihne mit feinem Silber amalgamirte, und per retortam in ein vorgelegtes Wasser wieder davon destillirte, da dann allemal, und wann ich auch ein Pfund fein Silber nach und nach mit diesen 5 quentgen (quas ex olei Vitrioli unciis duabus se acquisivisse scribit) mercurii amalgamirt hatte, alles nach abstraction des Mercurii ohne desselben allergeringsten Abgang am Gewicht und Tugend, als das schönste Ducaten-Gold in der retorten liegen blieb, und ob solche Farb schon nicht auf der Capell im Bley bestunde; so lasse mir einer doch diß von diesem Mercurio ein Wunder der Natur seyn: denn Troß dem, der mir also disputiret, daß solches nicht ein von Natur goldischer Mercurius vortreflicher, als der aus dem gemeinen Golde selbst, weil selbiger dergleichen nicht thut: wie ich dann auch endlich erlernte das Silber mit dem blossen Oleo oder Spiritu, woraus diser

Dieser Mercurius gemacht wird, in kurzer Zeit und weniger Mühe auf dergleichen Art durchaus zu tingiren, da sonst seine Kraft verkupfert zu machen geachtet wird; quæ omnia non quidem veram transmutationem argenti in aurum probare, ad demonstrandam verò possibilitatem transmutationis in genere haud parum facere videntur.

§. 19.

Hinc bonam partem dependent *Fixationes* adeo decantatæ istius Majæ filiū, omnium Alchymistarum illusoris, de quo dialogus Alchymistæ ipsum conjurantis in appendice Novi luminis Chemici lepidus habetur. Ejus quippe vix alia dabitur vera fixatio, si lapidem excipiamus, quàm ea, quæ mediante mercurio, vel sale corporum instituitur; qualis ea est, quæ in Processibus Saxonis sub nomine *Mineræ Perpetuæ* Doctoris Puti describitur. Sed artificium mercurificationis corporum Solis & Lunæ non adeo facile deprehendent curiosi, ac putatur, & processus in vulgus editi id promittunt; qui quidem omnes ope salis tartari & ammoniaci totum negotium absolvi scribunt. Ejusmodi labore se possessorem mercurii lunæ factum esse Viennæ celeberrimus *Beccherus* scribit, similemque processum *Carolo XI.* Regi Sueciæ dedit *Kunkelius*, eique persuasit, rem esse adeo facilem, ut filia *Kunkeliana* mercurium ex luna vel 50 vicibus destillare sciverit,

rit, sed varia tentamina admodum exiguum quantitatem dedere, & vix possibilitatem demonstrare. *Lucas Oslander*, nostras & Tubingæ quondam Cancellarius, ob peritiam suam in Chemicis magnâ gratia Ducis Friderici gavissus, gloriatus fuit, se per octiduum mercurium solis producere posse; eodem fundamento salis tartari & ammoniaci processus ipsius nititur. Sed vix millesimo tentanti ejusmodi processus succedunt feliciter. quæ causâ fuit, cur *Rolfincius* & *Wedelius*, in arte chymica celeberrimi, mercurios corporum inter non-entia Chymica posuerunt, quibus tamen *Beccherus* in supplementis Phys. Subterr. satisfecisse videtur. Ad minimum possibilitatem uno vel altero mercurii grano, per varia tentamina producto, ipsimet sine omni jactantia asserere possumus, prout quoque *Kunkel* contentus esse debuit, si charta, qua collum retortæ purgavit, aureum deargentare potuit.

§. 20.

Insigne autem est elogium, quod ejusmodi mercurio largitur *Kunkelius*, in suo laboratorio p. 733. inquit : quantum de mercurio metallorum (vel etiam vulgi) in lunam ingreditur, tantum auri particulariter lucraberis secundum meam experientiam. Monet idem, sibi cognitum esse *experimentum*, quo mercurius vulgi una die æstiva eo queat elevari, ut cum luna liquatus granum haud exiguum

guum (ein zimmlich Korn.) auri largiatur, esseque admiratione dignum, quod, si ante cupellationem in aqua forti separatio fiat, ad fundum præcipitetur pulvis rubicundus qui neque aurum neque argentum dici possit. Sivero granum istud cum luna saturno examinandum propinatum fuerit, & dein separatum, verum fieri aurum. Experimentum quidem ipsum reticet *Kunkelius* cum invidiosa excusatione quod non dormienti sibi innotuerit, puto autem illud industrio Chemico facile suis floribus perfici elegantissimis se insinuaturum esse, si te fata vocant, prout idem oculis meis delectabili aspectu sponte sese obtulit. Addit tamen; ex Christiana charitate omnibus particulariter aurum quærentibus se dicere, frustraneum fore omnem eorum conatum nisi per partem metallorum mercurialem id quærant, mercurium quippe nihil in metallis efficere præter aurum, & licet ipse saltim fiat argentum, id tamen quod ex ipso in metalla ingreditur, fieri aurum.

FINIS
SECTIONIS I.

DISSERTATIO
DE AUREO VELLERE.
SECTIO II.

De Salibus Metallicis, Cinnabari, Ufu
Hydrostatices in hac materia, Tincturis vel ani-
mabus metallorum, nec non Albificati-
onibus & Rubificationibus.

§. I.

Quia vero tanta difficultas negotium mercurificati-
onis corporum premit, æque fere raræ sunt Mi-
neræ perpetuæ horum beneficio instituendæ, at-
que ipse lapis Philos. & magnum opus. Quare nonnulli
opinantes mercurio vulgi ad consistentiam corporis per-
fecti acquirendam, centesimam saltem partem salismet-
allici necessariam esse, maluerunt metalla in statum Salis
aqua solubilis redigere, juxta illud: *Sal Metallorum est
lapis Philosophorum*. Quanquam & hoc vix rite fieri
possit nisi prius abacto mercurio. Hoc in labore totus
fuit *Atremontius* Gallus, prout olim celeberrimo & in
his sacris exercitatissimo Professore Hafniensi *Olao Borri-
chio* fassus est, quemque peculiari scripto, cui nomen de-
dit *Tombeau de la pauvreté*, prolixius explicuit; simul-
que docuit qua ratione ista Salia cum mercurio vulgi in
curren-

currentem mercurium vivificari possint, & quomodo cum salibus perfectorum projectio fieri queat in metalla imperfecta.

Hollandus salia metallorum ope reverberii parare docet, idemque *Kunkelius* in laboratorio suo p. 734. repetit, expressis verbis ponens : Sal metallorum, quod mercurium in lunam mutet, citra reverberium non obtineri, interim metallorum imperfectorum salia quoque mercurium in lunam mutare, licet non eadem quantitate atque salia perfectorum. Nihilominus idem *Kunkelius* Regi Sueciæ *Carolo XI.*, qui ipsum ea propter ad dignitatem Baronum evexit, alium processum ex MStis Saxonis obtulit, qui citra reverberium, sola extractione cum aceto destillato ex calce lunæ facta, sal lunare docet, sub cuius finem addit; se juxta ejus præscriptum sæpius cum fructu laborasse, mercuriumque in lunam mutasse.

§. 2.

Ex pluribus hodie cognitis methodis metalla in naturam salinam redigendi fas non erit præterire *amalgamationes* illas & *triturationes*, quibus usi sunt *Johannes* & *Lucas Osiandri* nostrates, *Fernelius* & *Claveus* Galli, *Ol. Borrichius* Danus, aliique. *Borrichii* quidem artificium ita destruendi aurum atque argentum legitur in tractat. de *Hermet. & Ægyptior. Sapientia contra Conringium*, quod & didicimus ex peculiari epistola ipsius beati viri

manu propria scripta, quam hoc epiphonemate claudit : Si verum est illud philosophorum, facilius esse aurum construere, quam destruere, ego difficiliora didicissem, faciliora haftenus ignoro. Osiandrina verò Experimenta *Reschius* heic loci publicavit, quorum labor occasione *Fernelianorum* tentaminum (quemadmodum & *Borrichii*) eo credit; ut ope mercurii affusi, iterumque evocati & rursus affusi, trituratione vel digestionem leni facta, in pulverem atrum leviusculum irreducibilem metalla comminuantur, ex quo vel aquæ vel aceti stillatii ope Sal extrahitur usui medico quoque non inutilis. Qua occasione incidenter saltem notare licet invidiam philosophorum, qui mercurium ita lavare ab omni nigredine docent, sicque imperitis illudunt, licet intelligentibus operatio utilis fieri queat.

§. 3.

Fuerunt hæc opera *Particularia* sive *Rami* ex magna arbore Solari & Lunari pendentes. Ita enim aperte Adeptus Augusto magnum opus per crystallos ex Sole, Luna & Mercurio, ope aquarum fortium & Spiritus Vini paratas declaravit, simulque docuit cum salibus lunæ & mercurii ad statum oleaginosum fixatis particulariter operari ad transmutanda metalla reliqua in lunam, ita quidem ut etiam aurum ipsum, quod mireris, si ei fuso hæc lunaris tinctura superinjiciatur, in argentum mutetur. Welches auch ein Wunder so uns armen Sündern von Gott offenzubahret

bahret ist, ut habent verba Adepti Augusti I. Saxonis, qui propriis manibus cum hac tinctura ex Salibus solis, lunæ & mercurii in lapidem rubeum fixatis projectionem fecisse dicitur, quæ omnia jam publicis typis evulgata leguntur, quanquam Adeptus sub finem hæc verba addiderit: Es seye der Befehl Gottes daß seine Churfürstliche Gnaden es nicht in Hände eines Gottlosen kommen lasse, da es ihme Gott verzeihen wolle daß ers offenbahret hätte, doch Gott der ein Beschützer aller Dinge ist, der kan alles recht machen und bewahren. Didicit Adeptus has operationes cum Salibus metallicis, & processus plures inter Saxonicos prostantes, ex Manuscripto secreto, quod in Italia sibi acquisivit, hodie pariter evulgato, ut non præter rem monetæ cuidam aureæ Principis in his sacris expertissimi inscripta legantur hæc verba: *Occulta patebunt.*

§. 4.

Sunt quidem nonnulli qui de ejusmodi operationibus parum faventer judicant, quare Dominus Baro Schröder eas inter fraudes Alchymisticas numerat, & nomine *Tincturæ Stultorum* (die Narren-Tinctur) insignit, addito tamen hoc monito: lectoris judicio se relinquere an forte ex hac stultitia aliquid discere possit. Huic verò Dominus Baro Kunkel à Löwenstern in *Laborator.* p. 303. respondet; eos quidem stultos esse qui, quando hac ratione

mercurium coagularunt, argentum ex mercurio tinctum esse credunt, eos verò stolidiores longe reputari, qui has operationes sine ulteriori indagatione contemnunt. Electorem *Augustum* gloriosæ memoriæ post descriptionem hujus laboris addidisse: Hierinnen stecken miracula, die vorhero nicht erfahren, darum dancke Gott und sündige nicht mehr.

§. 5.

Utrum hîc memorare liceat, quod ego his operationibus analogum aliquando observavi, equidem ignoro; quicquid sit, bona fide recensebo. Solvi aliquando lunam in aqua forti peculiari, quæ cum ultra dimidium saturata esset, in mensa per noctem autumnalem relicta, dimisit ad fundum crystallos & frustilla lamellata splendore glaciem Mariæ referentia, mane sequenti jucundum neque expectatum phænomenon cernens decantavi aquam, non dubitans esse istas lamellas partem lunæ meæ quam reducere volebam, sed qui mecum erat amicus effecit ut vitrum ad lenem calorem ponerem, ratus crystallos in oleosam substantiam abituras fore, sed opinio hæc, quam quidem non credebam, falsa fuit, nam induruerunt lamellæ crystallinæ post aliquot dies & spiritus aquæ fortis, qui cum iis manserant, ad superiora vitri rubentium specie vaporum sensim avolarunt, lamellis itaque in pulverem redactis

Etis affudi acetum stillatitium, quo statim solvebantur ut nihil in fundo residui manserit, quanquam per noctem flores albicantes præcipitati fuerint; altero autem mane flores nulli amplius infra conspiciebantur, sed loco eorum in medio liquoris suspensæ hærebant feces instar telæ araneæ pulvere conspersæ haud paucæ, filtravi ergo acetum ut relictis fecibus purum redderetur, positâ in mensâ patella per noctem rursus præcipitabatur materia albicans calcosa, ejusdem fere quantitatis ac lamellæ ab initio fuerunt, quæ in calore cum aceto solvi recusavit sed ad fundum vitri immutata mansit; quare adhuc aliquoties filtrando per chartam bibulam acetum ab omni fece alba & nigra purgavi, eique curiositatis gratia immisi premendo per corium guttulas aliquot mercurii, quæ in momento amissâ volubili figura sphaerica disci-formem quasi compressæ induebant, & per noctem exhalante reliquo aceti in pulverem gryseum exiccatae, ad ignem fusæ grana decem argenti fini dederunt.

§. 6.

Non male huc referri possunt *Chartæ lusoriae* ita dictæ *Kunkelio*, seu operationes jucundae cum crySTALLIS & solutionibus metallorum quæ amplius lapillari nolunt, de quibus ait quod inibi singulare quid lateat. Solvit nimirum in spiritu Nitri mercurium, quæ fiunt in frigore crySTALLOS segregat, & reliquam solutionem pariter servat,
idem

idem facit cum solutionibus reliquorum metallorum, dein confundit ex uno, verbi gratia argento, solutionem in lapillos non abeuntem cum crySTALLIS mercurii, vel vice versa, ut instar chartarum lusoriarum, prout lubet, misceri possint eleganti spectaculo, promittitque unumquemque his operationibus tantum experturum esse, ut de transmutatione mercurii in argentum & aurum dubitare nequeat. *Kunkelium* jucundas has operationes, utut dissimularit, è Manuscriptis Electoralibus Saxonis didicisse, aliunde certiores redditi sumus.

§. 7.

Qui processibus *Salificationis metallorum* accensent, in vulgus jam notum illum *Monte-Snyderianum*, nihil praeter rem agere videntur. Regulum enim metallicum quemcunque, ex. gr. solarem, destruunt per flumen, aut si mavis fulmen, *Theophrasti Paracelsi*, quod *Verbenas adole pingues* appellavit, hodie notissimum, exindeque Sal & Sulphur extrahunt, quae postea, prout quilibet peritior est, ad usum adplicant. Ipse enim *Snyderus*, dum vixit, varias hinc inde praxes sparsit, eaque dedit quibusvis desiderantibus specimina transmutationis, vel saltem meliorationis metallorum, quorum partem mentionem fecimus in *Vindiciis nostris Alchymiae* p. 148. quae plane sunt egregia, & licet paucos imitatores repererit, quia & multum auri & manus exercitata ad processum feliciter absol-

absolvendum requiruntur, vera tamen esse, quæ isto nomine circumferuntur, pleraque ex privatis literis intelleximus, si quidem ullum fidei historicæ pretium statui queat. Neque moramur quæ iratus in eum, quem non intellexit, evomere scommata non dubitavit *Kunkelius*, qui hunc *Monte-Snyderum* impostorem, stultumque ignorantem vocat, eumque ajunt in Xenodochio Moguntinensi pauperem mortuum, nepotem autem fuisse *Levini Lemnii* Medici Heidelbergensis celebris, a quo tincturam hereditario jure acceperit. Tractatus *Monte-Snyderi* sub tit. *Metamorphosis Planetarum & Medicinæ Universalis* publice prostant, lingua vernacula scripti, & quidem posterior cum doctis aphorismis *Berlichianis*, qui idem latinè versus annectitur operi Splendido, quod *Reconditorium* ac *Reclusorium Opulentia Sapientiaque* inscribitur cum præfixo hoc Characterè Adeptorum: *In cruce sub Sphæra venit sapientia vera.* utrum ea convenient cum dictis Adepti apud *Helvetium* judicent peritiores, ad minimum consideratione dignum est, eo ipso anno, sub cujus finem illa historia contigit, editum fuisse istud opus Amstelodami, sua in fronte gerens, quod illo 1666. anno, Idibus Maji, conclusum, sancitum, & decretum sit, ut eodem per Mysteriarcham Mercurium perspicacioribus ingeniis veritas innotesceret. De ejusmodi *Sale Solari enixo*, via quidem diversa parato, in *Clave Manuscriptorum Saxonicorum*

nicorum leguntur hæc verba : Also erlanget ihr warlich eine Tinctur auff kurzem Wege, die dem uhralten lapidi philosophorum im meisten gleich ist und unendliche Kräfften hat.

§. 8.

Sunt verò *plures* aliæ *via parandi Salia* metallorum, vel eorum *vitriola*, de quibus passim leguntur processus, quos qui volet experiri potest. iis nunc recensendis superfedemus. Est & novissimus quidam Auctor Anonymus, qui *Margaritham coram porcis* projecisse ratus, doctis omnino thesibus asserit, ex propria experientia se nosse Sal Lunæ mercurio vulgi colliquatum, eundem convertere in lunam, & vicissim mercurium metallicum colliquatum Lunæ toto suo pondere converti in Solem. An cum, an sine lucro, illi se patefacturum esse scribit, cui tetigerit aures.

§. 9.

Qua vero ratione metalla in statum Salium, vel saltem subtiliorem, virtute quadam penetrativa aut activa gaudentem redacta, alia sibi homogenea ejusdemque naturæ pariter reddere possint, nemo clarius exposuit, quam mirabile illud *Beccheri* ingenium, qui *Suppl. II. in Phys. subt. th. IV. §. 55.* experimento rem omnem reddit manifestam, quod nimirum aurum vel argentum subtiliatum intime
in

in metalla penetrare, eaque penetrando alterare & transmutare queant. Exemplum, inquit, nobis esto argentum, quod cum cupro liquefactum illud minime transmutat, sed habet se ut juxta positum mortuum, hinc immutatis viribus & actu separabile à cupro. Verum solve idem argentum in aqua forti, præcipita cum sale comm. vel ejus spiritu, præcipitatum edulcora, invenies argentum fusile, volatile & summe penetrativum, hoc misce anatico vel duplo pondere cinerum stanni, vel limaturæ ferri, pone in globum cupreum ex duobus hemisphæriis constantem, reple infimum hemisphærium, luta juncturas, da ignem modicum ut candendo rufescat globus, non tamen fluat: relinque aliquot horis sic in igne, tunc frige- factum globum aperi, quod in fundo, liquefac fluxu re- ductivo, invenies tuum pondus impositi argenti: Sed su- perius hemisphærium cupreum invenies spiritu hujus vo- latilis argenti sic penetratum, ut magna ex parte in pro- ba verum & bonum argentum exhibeat. Cujus transmu- tationis cupri in argentum nulla alia ratio assignari potest, quam per Sal accepit, sine quo nihil operaretur, ut con- stat. Antequam ulterius progrediamur in *Becchero*, ta- cere non possumus, hoc ipsum experimentum in Actis A- cademiæ Regiæ Parisiensis anno 1722. inter imposturas Al- chymistarum à Dno *Geofroy* recenseri. Effectum quidem à *Becchero* intimatum non negat, hoc est, quod pars quæ-

dam superioris hemisphærii fiat argentea, rem verò ita explicat, ut falsa dicat corrosisse secumque in auras abstulisse particulas cupri, earumque in locum posuisse particulas argenti elevati. Verum si ita se res habeat, mentitum esse oportet *Beccherum* qui disertis verbis ait, post reductionem calcis lunae quae in fundo mansit, pristinum argenti pondus reperiri. Utri credendum sit? experientia manifestare debet; quicquid autem fuerit, vis tandem penetrativa Lunae corneae exinde patefcere potest.

§. 10.

Pergit autem l. c. *Beccherus* in hac materiâ inquiens: Solvatur argentum in aqua forti vel spiritu Nitri, abstrahatur solutio lento calore ad consistentiam Salis, quod postea solvatur aliquoties spiritu aceti, semper abstrahendo & resolvendo: tandem cum Spiritu Vini sic procedatur, ultimo in Spiritu Vini relinquatur Sal argenti sine abstractione. Hic Spiritus Vini sine ulla corrosione aut violentia instillatus argento vivo communi, quasi in momento illud figit, ac in argentum transmutat. Et ne credas non plus reperiri argenti, quam in Spiritu Vini fuit, certe proba bene instituta & pondere probe examinato, invenies ultra pondus argenti, notabilem quantitatem argenti vivi in argentum mutatam esse, eique accrevisse. cuius transmutationis ratio soli penetrantiæ argenti adscribenda

benda est. Idem contingit in auro, quod si in aqua regia solvas, addasque mercurium, abstrahendo liquorem ad facilis consistentiam, eamque in Spiritu aceti resolvendo, filtrando, purgando, & denuo inspissando ad consistentiam, quæ ceræ instar fluet, ac quodvis argentum etiam in taliorum crassitie in aurum transmutabit, modo candescat citra fusionem, idque cum augmento auri: quæ experimenta ideo tantum adduco, ut aperte clareat, aurum vel argentum non alterare, nec transmutare metalla, quamdiu in statu soliditatis sunt; verum cum primum subtiliantur ut penetrare possint, illa statim juxta gradum suæ penetrantiæ in metalla agere, eaque alterare & transmutare. Et hæc est ratio actionum omnium subtilium aquarum, quas gradatorias vulgo vocant. addit tandem: clarere ita potestatem subtiliationis, & si natura extra viam rectam nihilominus *possibilitatem* monstret, quid non factura erit, si in via debita labores.

§. II.

Si tibi aqua fortis, qualem veteres philosophi spiritibus mineralibus conservatis destillarunt, ad manus est, qua Luna solvi queat, eadem vero saturata injectas lamellas amplius haud discerpat, positis vero omnibus ad lenem calorem, vel nulla vel exigua admodum actio observetur, post aliquot tamen horas lamellæ integræ nigrescant co-

lore satis splendido, scias veram intercessisse transmutationem argenti præparati in aurum; quod si enim nigricantes istas lamellas suo loco exemptas, vulgari aquæ forti vel quoque pristinæ non saturatæ injicias, id quod aureitatem non acquisivit transibit in aquam, aurea vero substantia atomorum nigricantium specie subsidebit, quæ solius Vulcani ope pellem æthiopicam exuent, & aurum pulcherrimum oculis tuis sistent. id quod ex propria experientia affirmare possum.

§. 12.

Quia paulo ante de fixationibus mercurii per Salia Metallica sermonem fecimus, præterire non licet methodum qua utitur ipse terræ archeus in producenda *Cinnabari nativa*, similibusque lapidibus mercurio prægnantibus. Manifestum enim est Vapores istos mercuriales a sale acido sulphuris, ita ut fumus fumum amplectatur, coagulari in concretum rubeum Cinnabaris nomine notum, quod ex imitatione artificum modernorum patet, qui simile per omnia concretum, *Cinnabaris factitiæ* nomine venale, ex Sulphuris una parte cum aliquot argenti vivi in fluxu admixti facili opera componunt, illamque nativam mineram seu cinnabarim, additis rebus quæ acidum Sal facilius imbibunt, destillatione in mercurium vivum & Sulphur, vulgaria, æque facile resolvunt. Neque desunt Auctores qui utramque hanc *Cinnabarim*, sive mercurium per acidum

dum Sal Sulphureum in corpus fragile figi cœptum, omnino fixari posse tradunt in corpus lunare metallicum malleabile in Saturno constans multoque auro scatens. Praxes istæ in vulgus cognitæ sunt, variisque libellis Alchymisticis vernacula quoque editis descriptæ, quarum fundamentum peculiari experimento Baro *Schröder* ostendit, quodque in nostris Alchymiaë vindiciis descripsimus & quantum ei fidendum sit monuimus. Interim ejusmodi *fixationes Cinnabaris* magna quantitate alicubi institutas nec sine lucro peractas fuisse ex scriptis didicimus.

§. 13.

Curiositatis gratia processum dabimus ex MSto de *fixanda Cinnabari* olim in aula Electorali institutum, neque hætenus quantum constat publicatum : Fit autem Cinnabaris ex Sulphure & Mercurio præparatis bonamque partem fixis, quæ dein sub fale fusibili per aliquot dies digerendo ita fixa redditur ut in balneo Saturni argentum vel aurum additum in quavis selibra unciis quatuor, hoc est, dimidio augeatur. Præparatio mercurii ad hoc opus ita se habet : Solvuntur in aqua forti Mercurii Sublimati p. iiij. & Lunæ p. j. separatim, post 24. horarum digestionem confunduntur solutiones, quæ iterum abstracto fluido omni exiccantur in massam rubentem. Sulphur autem sublimetur cum calceviva & bulliat in urina, hinc exiccatum sublimetur denuo cum limatura martis. Conjun-

gantur

gantur post hoc Sulphur sublimatum & Mercurius præparatus liquando in placentam unam, prout vulgo Cinnabaris coquitur, cui in partes oblongas clavorum instar divisæ superadditur Sal per iteratas solutiones & coagulationes fusibile ceræ instar redditum, & aliquot dies graduali igni omnia committuntur, absolutaque fixatione tantum inde eximitur quantum placet & per Saturnum in cineritio purgatur. Laborem hunc equidem propriis manibus non subjeci, videtur autem nec ineptus nec admodum difficilis, si saltem tempus impendere queas quo Sal in eum fluxilitatis statum redigatur ut leni digestionis calore instar ceræ vel olei, prout requiritur, fluat, de quo varii processus hinc inde leguntur.

§. 14.

Admiratione & profundiori scrutinio dignum mihi semper visum fuit illud *εὕρημα Archimedis*, seu inventum *hydrostaticum* quo fraudem aurifabri in corona regia commissam absque igne detexit. Occasione ergo Collegiorum Experimentalis Philosophiæ, quam per annos 36. Studiosis explicui, veritatem quoque principiorum hydrostaticorum in metallis deprehendi, facileque observavi duplum auri requiri ad explendum spatium quod occupat argentum, hoc est, si vasculum quoddam repleatur uncia una argenti, duabus auri unciis opus esse ad idem exacte complendum, per consequens densitatem auri & argenti
se

se habere in ratione reciproca spatiorum, unde per principia hydrostatica ulterius argumentatus fui; metallum ex auro & argento puris conflatum eo minus perdere ex pondere suo in aqua, quo plus auri in massa fuerit; Semuncia enim auri per vulgata experimenta amittit in aqua saltem grana tredecim cum una tertia ponderis quod in aëre libravit; argentum vero ejusdem in aëre ponderis amittit in aqua grana 24. Varia igitur experimenta Chemica tentavi, quibus lunam solent reddere compactam, ut ad auri pondus propius accedat, vix dubitans eo naturæ auri, aut duntaxat respectu hujus proprietatis, sororem fratri suo, Dianam Phœbo fieri similiorem, quo ponderosior reddatur, spatiumque minus occupet; adeoque si argentum finum, auro omni destitutum, quod antea in aqua amisit grana 24. post præparationem Chemicam tantum scrupulum unum perdat, jam aliquam sui partem ad auri naturam accommodasse. Equidem non dubito fore plerosque qui hoc ratiocinium exhibilare & infirmum pronunciare velint, dicere enim possunt, nonne plumbum minus in aqua perdit quàm argentum? qua ratione ergo asseri potest Lunam ponderosiores redditam magis inclinare ad naturam auri quàm ad illam plumbi? quod argumentum speciem habet, quodque jam dudum ipse mihi, nemine sane monente, objeci. Interim respondeo, mihi perinde esse sive ad Saturni substantiam puram, sive ad illam auri, lunam ita

F

præpa-

præparatam magis inclinare dicas, quoniam vel sic evincam transmutationem, utut non lucrosam, quod Philosopho sufficit. Id quidem verum est sic facile committi posse fallaciam, si quis argento illiquaret plumbum, sed fraus ista mox deprehendetur vulgatis examinibus doctimaisticis, neque tum metuenda est quando propriis manibus cum luna per Saturnum & Nitrum repurgata quis operatus fuerit. Neque ulterius falli nos putamus, quando argentum purissimum ad densitatem auri indeque derivandas proprietates hujus metalli perfectissimi redactum solo colore ab hoc differre credamus, quo constanter eidem conciliato totum in aurum transeat.

§. 15.

Peculiari quondam ratione credidi, ad minimum ad medicinam, non inutilem esse animarum extractionem, modo ea ita instituat ut partes impuræ heterogeneæ terreæ segregentur, neque in ea opinione confirmarunt *Helmontius & Polemannus*, tradentes; Sulphuribus correctis omnem morborum cohortem auscultare. Et licet praxis ista non per omnia probetur, potui tamen usum in Medicina horum Sulphurum aliquem admittere, si quidem ad Medicamentum in corpus humanum assumendum non requiritur ut illud sit fixum in igne permanens. Verum ad transmutationem metallorum illa multum valere persuaderi

deri vix potui, quoniam experientia me docuit fixationem requisitam, aut nunquam, aut longo admodum eoque indefinito tempore, succedere, neque metallum quodcunque aureo colore tinctum statim fieri aurum.

§. 16.

Confirmavit has cogitationes posteriores *Arcanum Hermeticae Philosophiae Opus*, in quo §. XXXI. &c. sequentia leguntur verba: Circa artem extrahendæ ab auro tincturæ tota philosophantium plebs insudat & graviter torquetur; credunt enim illi tincturam à Sole separari, & separatam virtute augeri posse, verum spes tandem agricolas vanis eludit aristis. Neque enim fieri potest, ut tinctura solaris à corpore suo naturali omnino separetur; nullum quippe à natura conflatum corpus elementare auro perfectius dari potest, cujus perfectio à forti & inseparabili sulphuris puri & tingentis unione cum mercurio procedit, utroque ad id per naturam optime præparato, quorum veram separationem arti Natura denegat: Quod si quid liquoris permanentis per violentiam ignis aut aquarum à sole extrahatur, liquefacti aut per vim soluti corporis portio, non tincturæ separatio habenda est. Tinctura enim corpus suum sequitur, & ab eo neutiquam separatur. Ea est artis illusio ipsis artificibus incognita. Verum tincturam à corpore suo separabilem esse concedatur, non tamen citra corporis & tincturæ corruptionem separari posse

posse fatendum est, cum per ignem fusionis Naturæ destructorem, aut per aquas fortes rodentes magis quam solventes vim artistæ illi inferant, corpus itaque tincturâ & aureo suo *vellere* spoliatum penitus vilescere & tanquam pondus inutile in damnum artificii suo verti, corruptamque tincturam minus operari necesse est. Tincturam tandem illi suam in mercurium, aut in quodvis aliud corpus imperfectum injiciant, spe tamen sua dupliciter cadent, primo quod supra naturæ vires & pondus tinctura nec penetrabit nec tinget, quapropter nihil lucri inde cedit quo refarciantur impensæ & corporis spoliati abjectique jactura, sic cum labor in damno est crescit mortalis egestas. Denique extorris illa tinctura corpori extraneo applicata perfectam fixationem & permanentiam non dabit, ita ut examen forte patiatur, & Saturno exploratori resistat. Pedem igitur illico referant, temporis & sumptibus parcant artis Chemicæ Studiosi hujusmodi circulatorum & impostorum hætenus fidem sequuti, & ad opus verè philosophicum animum convertant, ne fero sapiant Phryges & tandem cum Propheta exclamare cogantur: comederunt alieni robur meum.

§. 17.

Verum enim vero manifesto in errore heic versari *Espagnetum* patet, quando putat corpus auri album sua tinctura spoliatum inutile & abjiciendum esse, quod ta-

men

men artifices haud difficulter colori suo restituunt. Immò *Basilus Valentinus* ad majores usus aptum ita reddi tradit. Majorem parit difficultatem ipsa extractio, quia rara sunt menstrua quæ non simul solvant totum corpus, & per experientiam didicimus plerosque heic falli, quando putant aurum relinqui album, dum illa menstrua Salina ejusmodi albore quasi mercuriali aut calce metallum obducunt, colori suo facile restituendum. Id vero pariter nos experientia docuit dari menstrua quæ leniter aurum solvunt, si per aliquod temporis spatium simul digerantur, cum per ea saltem extractio fiat coloris intensioris, si breviori spatio inibi relinquantur lamellæ aureæ postea paulo pallidiores conspiciundæ. Neque etiam omne Sulphur extractum statim virtutem mutandi vel tingendi alia non præparata corpora possidet. Hujus tamen operationis veritatem comprobant alii Autores fide digni, quos inter eminet *Beccherus* in Centro Mundi Concatenato p. 89. ita scribens: Retulit mihi Dominus *Boyleus*, Vir fide dignissimus, se noscere nobilem quendam Anglum ruri habitantem, qui alias de facultatibus paternis parum habebat, & proinde tenuiter vivebat, jam vero laute interrogatus à Domino *Boyleo* unde media sugcessisset? Libere respondit & fassus est, se unicum Particulare habere cujus redditibus viveret, interrogatus quodnam esset? respondit, *Basilium Valentinum* ejus mentionem facere, nempe se

extrahere ex auro flavedinem, & illam projicere supra argentum, sic argentum tingi in aurum, aurum vero album, unde flavedo sive tinctura extracta est, recuperare illam ope spiritus nitri, vel per fusionem cum antimonio, vel per tractationem cum Venere. Cumque Dn. *Boyleus* ulterius interrogaret, quodnam esset illud menstruum vel solvens quo tincturam auri extraheret? regeffit, quare Dn. *Boyleus* interrogaret cum tamen illud ipsum in scriptis suis haberet. Uterque adhuc in vivis est, & Dn. *Boyleus* & Nobilis ille. Inquit *Beccherus*.

§. 18.

Præter testimonium *Beccheri* & *Boylei* addo, quæ habet Medicus Cæsariensis *Johannes Zuvelferus*, Vir minime vanus, inque Chymia omni peritissimus. Ipse autem in *Mantissa Spagyrica* P.I. c. I. afferit: quod per Mechanicam compertum sit, *Tincturam* auri (aliis *anima*, *Sulphur* seu *quinta essentia* dicta) separari posse à corpore mercuriali, lunæ speciem referente ejusque proprietates ex integro æmulante. Plura videri possunt l.c. Neque defunt qui Particularia reliqua, uti vocantur, extra fontem Universalem rejiciunt cuncta, excepto hoc unico cum Sulphure Solari, quorum in numero allegare licet *Sendivogium*, & recentiore quendam R. qui sibi nomen de *Monte Raphaim* dare voluit, inprimis autem *Erbinaum* à *Brandau*.

Brandau, qui simul hujus Sulphuris Solaris multiplicationem docet, quam in rem egregie differit *Beccherus* in Concord. Chym. P.I. p.99. ubi sequentia leguntur. Sollen derohalben dahin trachten, daß sie aus dem Gold oder Silber eine animam oder Tinctur (non sufficit solus color qui nihil tingit) extrahiren können, welche andre imperfecte metallen widerum tingiren und transmutiren, wanns gleich nicht mehr als das Corpus auri vel argenti gewesen, woraus dieses Pulver oder Tinctur extrahirt ist. Wann sie dann dergleichen haben und der transmutation versichert seynd, müssen sie trachten diese animam zu multipliciren und in ihrer Krafft zu erhöhen, welches nicht geschehen muß durch Zusatz etwas Goldes oder animæ, nämlich juxta positionem, sondern es muß geschehen per alterationem, durch reinigung subtilirung und Erhöhung, nicht anderst als wie die Cochinelli, die gibt auff gemeine weise eine rothe Farb, welche zum höchsten roth färbet und in zimmlicher quantität; wann aber diese rothe Farb mit Aqua Forti oder Spiritu urinæ angemacht wird, so thut sie sich dergestalt erhöhen und in ihrer Tinctur ausbreiten daß sie viel 1000mal mehr als zuvor färben kan; solche Erhöhung nun kommt nicht her daß man in substantia mehr Cochinelli dazu thut, sondern daß die tingirende qualität durch den subtilen Geist des Aquæ Fortis oder Urins erhöht und ausgetheilet wird. Eben also auch muß eine
metalli-

metallische Tinctur durch einen subtilen Mercurialischen Geist in ihrer Qualitæt dergestalt erhöht werden, daß zwar das vorige Gewicht der substanz bleibt, die Goldische tingirende Krafft aber viel 1000mal multiplicirt werde.

§. 19.

Hujus in rei fidem ulteriorem ejusque possibilitatem ex principiis *Claudii Berigardi*, Philosophi Paduani, demonstraturus *Beccherus* l. c. ait: Constare metalla, sicut etiam alia corpora, ex diversa variorum corpusculorum sive atomorum textura, pro cujus varietate totum etiam mixtum variat & differt. Supponit itaque *Berigardus*, in omni metallo esse quandam texturam corpusculorum auri texturæ conciliabilem, si, quæ ei contraria & heterogenea sunt, demantur, & quæ in homogeneis deficiunt, suppleantur, & addantur, & hanc duplicem facultatem separantem & supplemtem pulveri isti inesse ait, quem Tincturam vocant. Quæ tinctura ideo quantitate extensiva (ex. gr. una pars mille partes) alterat, quoniam ad variandam corpusculorum texturam vel minima pars sufficit; quod in Antimonio & stanno videmus, quorum minima pars etiam malleabilissimis metallis commixta friabilia reddit. Proinde Autor noster argumentatur a contrario, posse nempe dari medicinam, quæ vel volatilia reddat fixa,
vel

vel friabilia faciat ductilia, vel alba tingat flava; cum constet flavedinem auri tantum esse supertexturam paucorum corpusculorum a reliqua textura separabilium. Vide experimentum Dn. *Boylei* in tr. de origine formarum & qualitatum, titulo de modo transmutandi aurum in argentum. Idem in cupro cernitur, cujus color ruber supertextura tantum est, quæ abstrahi potest, ut album reddatur corpus, quod *Ludovicus de Comitibus* in metallurgia sua tit. de Cupro metallum anonymum vocat, quod ipsum paucum ante tempus heic in Anglia (inquit *Beccher*) cum Dn. Principe Ruperto feci; similis textura sive decompositio est in stanno, unde stridet, & paucis corpusculis abstractis, dulce est & non stridet, admittitque cupellationem; meritò ergo concludere possumus, metalla in præcipuis suis accidentibus, nempe colore, sono, malleabilitate, ignis subsistentia, pondere, alterari posse, sive demendo, sive addendo quædam corpuscula, quæ necessaria sunt. Hactenus *Beccherus*.

§. 20.

Quoniam hoc in loco *Beccher* mentionem fecit experimenti Boyleani de transmutatione auri in argentum, non abs re erit illud totum verbis illustrissimi Auctoris in gratiam eorum qui ejus opera forte ad manus non habent, huc transferre. Ita autem ipse l. c. experimentum VII. describit: Menstruo, uti vocat, peracuto

„præparato, accepimus auri melioris notæ aliquantum,
„quod cum cupro ipsi ter quaterve præponderante ad fu-
„sionis statum denuo reduximus, isto autem metallo usi
„sumus potius quam argento ad depurandum usitatus
„adhibito, ne suspitioni locus esset, argenti aliquid post
„separationem factam in auri amplexibus etiamnum hæ-
„sisse : porro mixturam hanc aquæforti seu spiritui Nitri
„ingessimus, ut cupro penitus dissoluto aurum sub forma
„pulveris purissimi in fundo maneret, quippe aurum hac
„operatione, mediante sc. aqua forti, methodo, quæ ad-
„huc in usu est, optimâ depuratur &c. Dein aurum hoc
„summe depuratum & debito ignis gradu nativo suo splen-
„dore denuo inductum quantitati satis amplæ menstrui
„peracuti indidimus, (solemus etiam aliquando spiritum
„salis ad solutionem promovendam adjicere) in quo sen-
„sim & sine tumultu solutio ejus perficitur. Comperimus
„demum in fundo vasis pulverem quendam albicantem à
„menstruo prorsus intactum, quemque pariter (si probe
„memini) aqua insuper regia indissolutum reliquit. Au-
„rum hoc, cum solutione avocata, in corpus denuo com-
„pactum, secunda vice dissolveretur, albi aliquantum, li-
„cet haud ita copiose ut prius ad fundum dimisit, & post-
„quam aliqua ejus quantitas nobis suppeteret, adhibitâ
„borace aliove corpore fusionem promovente, in metal-
„lum facile colliquabatur, quod argenti instar albedinem
„induebat, malleo etiam (ne dicam pressuræ minori) cessit,
& in

„& in aqua forti seu spiritu Nitri solutum amaritudine illi-
 „co productâ, conjecturam nostram abunde confirmavit,
 „quod sc. argentum purum putum evaserat.

Haëtenus *Boyleus*, qui utrum mutationem auri in ar-
 gentum sic satis demonstraverit, aliis judicetur. Nobis in-
 terim videtur per hoc experimentum probari mutationem
 quandam insignem in his metallis peractam fuisse, & neque
 auri multoque minus reliquorum metallorum compagem
 nimis strictam esse, quam ut artis auxilio immutari unquam
 possit, adeoque hoc ipsum mereri ut argumenti loco pro
 transmutationis possibilitate in genere allegetur. Putat
 de cetero *Boyleus* posse quoque colorem auri à textura
 dependere, uti in cinnabari ex mercurio albo & sulphure
 flavo color ruber, qui iterum additis alcalibus (addo &
 olei Vitrioli ope, si formam solidam desideres) separatur,
 liberato mercurio albo, ita menstruum peracutum posse
 compagem auri solvere & texturam pristinam immutando
 novam simul producere, cui albedo aliæque qualitates ar-
 gento affines debeantur.

§. 21.

Cum porro *Beccherus* loco adducto mentionem in-
 jecerit *mutationis cupri in metallum anonymum album*,
 atque ars illa hodie in officinis quoque monetariis sit co-
 gnita, eam sicco pede præterire non possumus. Et quan-

quam pariter cuprum hac in vulgus nota methodo, quæ spiritus istius mineralis venenosi dicti arsenici ope communiter fieri solet, in argentum, quod Saturni examen sustineat, non mutetur, negari tamen nequit egregiam ita fieri mutationem, quæ forte plus in recessu habet quam vulgo cognitum est. Incidit rursus dum hæc scribo in memoriam distichon, quod ab initio fere laborum meorum Chemicorum occasione operationis cujusdam composui, ita se habens :

Nudatam Venerem nitidæ conjunge Dianæ,

Det Soli vestem Mercurius Veneris.

Benivoli lectoris judicio relinquo an ulteriori speculatione haud indignum reputetur.

§. 22.

Varii quidem sunt *modi Venerem dealbandi*, etiam absque arsenico, quod eorum in gratiam scribere lubet qui ab arsenici veneno non injusto metu abhorrent, interim si prudenter res instituatur nihil inde metuendum est. Processus quidem plures in vulgus noti sunt. Ex Manuscriptis *Chortolasseanis* nondum publicatum sequentem habemus. Stratificetur Venus in balneo purgata pulvere ex Arsenico quoad maximam partem, Nitro, Tartaro, bolo & creta composito, in crucibulo fluat, effusaque iterum addito arsenico & pulveribus dictis liqueatur, ut miro albore conspicua ex hoc balneo prodeat, eamque

eamque Diana sociam sibi similem non respuat. Quæ porro agenda sint, ut albedo vel constans maneat vel ope falsum restituatur, vulgaribus etiam aurifabris cognitum est, ut plura scribere superfluum foret. Hoc saltem addimus, inter omnes arsenicales processus eos nobis præ reliquis probari, qui spiritum hunc è minera sublimant fixantque, vel antequam operi adhibeant, vel in ipso opere.

§. 23.

Posse autem hujus arsenici ope *Argentum tinctoriale* reddi, ut majori cum lucro nuda Venus ei jungatur, non tantum ex *Hollando* discimus, verum id ipsum etiam cum mercurio fieri ex *Sommeri* historia patet, quam Baro *Schröder* tradit. Fuit quidem hic *Sommerus* aurifaber Belga Viennæ in carcere aliquamdiu detentus, cujus artificium ita refertur: Coagulatam aceto, Sale, & viridi æris, libram unam mercurii preffit percorium ut uncia sex superflua transirent, coagulatis reliquis decem uncis addidit medicinæ arsenicalis drachmas sex cum oleo & viridi æris cementando in crucibulo clauso per horam mediam; postmodum remoto operculo igne fusionis aucto & injecto cupro granulato liquando per dimidiæ horæ spatium effudit uncias sex cum dimidia, argenti octo lothorum ad lapidem lydium, è quibus in cupella manserunt lunæ finissimæ prope modum quatuor uncia auri instar mollissimæ. Medi-

cina sub dio ob venenum arsenici sedecim horis parabatur, quibus arsenicum fixum reddi debuit, potuitque unus homo ejus intra hoc temporis spatium libras XXV. valido igne in lapidem seu rubrum fixum vitrum excoquere. Quæ omnia *Baro Schröder* propriis manibus se explorasse scribit, licet integrum per omnia parandi medicinam artificium *Sommerus*, ex sinistra relatione Imperatori reddita dimissus, nemini revelarit.

§. 24.

Quemadmodum cupri mutatio in metallum anony-
mum argenti æmulum, colore ex fusco in album conver-
so, veram aliquam immutationem forte ulterius exten-
dendam satis demonstrat; ita non minus argumentum ne-
citur pro possibilitate transmutationis metallicæ ex alio
pariter jam in vulgus noto artificio, quo idem metallum,
ope Cadmiæ vel Zinci, colorem flavum auri æmulum,
nomenque *Orichalci & metalli Principis Ruperti* acqui-
rit. Et quemadmodum illud Album non verum est ar-
gentum ita nec hoc Rubeum vocatum verum reddi-
tur aurum, qui enim hoc pro auro haberet, *Glauci* arma
aurea pro æreis cum *Diomede* permutantis vices acturus
esset, cujus stultitiam *Martialis* cecinit scribens :

Tam Stupidus nunquam nec tu, puto, *Glauce* fuisti,
χρυσέα donanti *δάλκεα* qui dederas.

Neque

Neque tamen minus utile hodie cognitum est, quam illud, hoc artificium, quo ipso jam præterito seculo Norimbergæ mercator quidam *Lochnerus* dictus ingentes sibi divitias collegit, dum ad statum malleabilitatis & ductilitatis auri redigeret pulcerrimum hoc metallum. Quæ ratione orichalcum paretur ex cupro in *Aula subterranea Erckeri* cum omnibus circumstantiis legitur, ubi notatu dignum est; post fusionem cupri cum cadmia majus pondus reddi quam cupri & cadmiæ ante fusionem fuit, ita ut (quemadmodum *Praxis metallica Curiosa à Kelnero* edita p.m. 242. docet) si ex. gr. ad libras 55. cupri addantur libræ 15. cadmiæ, adhuc 21. ad 24. libras pondus orichalci auctum deprehendatur. *Franciscus Mercurius van Helmont* in *Paradoxali discursu* statuit metalla, præsertim aurum & argentum, constare ex Sulphure albo pauco rubro intermixto, seu quod idem est ex arsenico communi albo volatiliore, & paulo fixiore cui rubrum intertextum sit, quale speautrum appellant, quod cupro additum ei colorem aureum multo elegantiores reddat quàm Cadmia ad orichalcum parandum adhibita.

DISSERTATIO
DE AUREO VELLERE.

SECTIO III.

De Productione artificiali Ferri & Sulphuris, de Vegetatione Metallorum, Experimenta Hombergiana, aliaque, argumenta pro possibilitate transmutationis subministrantia, cum
• responsione ad dubia.

§. I.

RUdis in hac materia videri possem si *Experimentum Beccherianum in producendo ferro* tacerem quod ipse celeberrimus Auctor in Suppl. Phys. Subt. c. I. p. m. 584. sequentibus verbis describit: Inter cetera oleorum reductionem in terram valde quæsi. Proinde inter varias enchireses, limum communem unde lateres coquuntur & furni parantur, ad ærem siccatum, ut cribrari posset, oleo lini ita perfudi, ut globuli inde formari potuerint pro capacitate retortæ colli, magnitudine, idque eum in finem ne facta destillatione ob exemptionem capitis mortui retorta frangenda foret, sed usui alii servari, deinde ut ignis potentia parvos illos globulos vehementius quam si una essent massa, penetrare posset, replevi ergo ejusmodi globulis retortam & per gradus ex aperto igne destillavi, augendo sub finem ignem fortiter

„fortiter per horam unam vel alteram; finita destillatione
„simile fere oleum in vase recipiente offendi quam illud
„est quod improprie oleum philosophorum vocant, ex
„frigefacta retorta globulos exemi, qui quoniam in satis
„forti igne non rubificabantur, sed valde nigrescebant, su-
„spicatus sum illam nigredinem ab oleo proficisci, cujus
„quædam partes terreæ virtute limi fixatæ & sequestratæ
„ibidem corpus assumissent, quod quale id fuerit, experi-
„mentandum erat: contusos itaque atque cribratos hos
„nigros globulos in patinam posui & superfusa aquâ com-
„muni movi, turbidum per inclinationem gradatim effudi,
„limpidam novam denuo addidi semper materiam mo-
„vendo, hoc tamdiu feci donec effusa aqua clare decur-
„reret atque in fundo patinæ grave nigrum sedimentum
„maneret, quod ex gravitate & subitanea subsidentia, nec
„non nigredine in aqua, metallicæ & quidem ferreæ na-
„turæ esset, non sine gaudio suspicatus sum, siccatum ita-
„que ad chartam posui adhibito intra spem & metum ma-
„gnete, qui a me hinc & inde in materia agitatus pulvis-
„culum ferreum, sed non multum una vice extraxit, re-
„petii ergo & extractum pulvisculum tandem juxta pro-
„portionem copiosum collegi, quem in omnibus probis
„optimum ferrum esse deprehendi.

§. 2.

Haftenus verba *Beccheri*, qui & ipse sequenti c. 3.
quænam sit vera causâ metallifica & ferrifica hujus artifici-
H alis

alis geneſeos eleganter demonſtrat, nimirum ſolam mercurii & Sulphuris conjunctionem, quorum partes hic oleum & limus ſuſtinuerint, neque in alterutro horum deprehendi metallum. Utut hæc vere & philoſophice à *Becchero* dicta ſint, multæ tamen ſuper hoc experimento exortæ ſunt diſputationes, magnaue pars in omni limo, ſed & in lino, ceterisque plantis, ad minimum incineratis, actuales jam adeſſe metalli particulas diſperſas ſtatuit, ita ut etiam *Dn. Geofroy* crediderit impoſſibile eſſe cineres facere ex herbis ut ſimul ferrum non facias ope magnetis in iſtis detegendum, quare non dubitavit anno huius ſæculi quinto d. IX. Decembris Academia ſcientiarum Pariſienſi hoc *Problema Chemicum* proponere: *Trouver des Cendres qui ne contiennent aucunes parcelles de fer?* *Dn. Lemery* demonſtravit anno ſequenti etiam in ipſo Melle, tanquam ſubtiliſſimo è floribus plantarum per apem collecto ſucco, eſſe particulas ferri, & *Lemery* filius idem de Caſtoreo, ſubjecto è regno animali deſumto, incinerato aſſeruit. *Lemery* defendit contra *Geofroy* alioſque particulas ferri ſubtiliſſimas per radices terræ inſitas aſſurgere, actuque in herbis adeſſe ante incinerationem, interque alia, argumenti loco, adjunctis duabus figuris æri inciſis elegantiffimis, adducit Vegetationem vel Arborificationem ferri in Spiritu Nitri ſoluti cui inſtillatur oleum tartari per deliquium (id quod & in vitriolo Martiali per

per excrescentiam purgato observari potest) quâ ratione videtur ipsa quoque Natura producere albos istos flores ferri coralliorum alborum instar se exhibentes. Epicrisin super has lites doctam dedit ingeniosissimus *Dn. Henkelius* in *Pyritologia* p. 689.

§. 3.

Ajes vero ita non probari transmutationem metallorum qualem desiderant homines, viliorum nempe in pretiosiora, aurum & argentum. Huic objectioni jam obviam itum est in *Vindiciis Alchymiae* p. 349. ubi ex *Glaubero* dictum fuit certo modo tractatum ferrum & cuprum, semper aurum & argentum largiri. Notum etiam est vetus dictum; qui non laborat in Venere & Marte, est stultus in Arte; & Germanicum proverbium: *Wer da fennt Eisen und Kupferschlack, der kan füllen Beutel und Sack.* quod latino versu expressit *Beccherus* in *Minera Arenaria* p. 909. Qui Martis nec non Veneris scorias scit & usum,

Divitias magnas absque labore paret.

Ne dicam de usu philosophico magis æstimando quam aurum & argentum, quod hujus experimenti ductu & penitior consideratione forsan in metallorum naturam abstrusissimam penetrare, eamque eruere queamus, exindeque scire quid singulis desit vel profit.

§. 4.

Pristinis olim temporibus inter arcana lucrosa habebatur *Transmutatio ferri in Chalybem* h. e. ea ferri depu-

ratio qua majorem duritiem acquirit. Chalybem, qualem etiam Naturam alicubi producere narrant, quique ob eam causam Maris nomine *Paracelso* venire, quemadmodum mollius ferrum Fœminæ nomen habere dicitur. In Stiria optimum parari ajunt ad gladios & Chirurgica instrumenta exin fabricanda aptissimum. Fabri ferrarii & ferrarii idem in parva quantitate ad usum quotidianum efficere conantur iterata ferri candefacti extinctione in succis quibusdam herbarum, vel liquatione cum carbonibus e lignis durioribus, vel admotione ungulæ bubulæ, equinæ, vel cementatione & stratificatione cum Vrina, Sale, fuligine, argillæ involutum valide urendo ut interiores partes arctius coëant, nucleumque quasi seu chalybem constituent. *Chalybem in magna quantitate* parandi gratia peculiari furno fornicato suisque scamnis lateritiis distincto, opus, igne per biduum continuato, absolvebant Domini *Priores* Francofurtenses hac in Arte celebres, quo collocabant ollas bipedales altitudine, sed diametro 6. pollicum, pulvere ex carbonibus faginis, ungulis bubulis & sale debita proportionem mixto repletas, quibus inferuntur baculi ferrei, qui suo tempore exempti bis igniuntur & frigida extinguuntur, malleoque tandem subjiciuntur, quo facto Chalybem habebis desideratum ad omnia aptum. Quemadmodum autem his laboribus ferrum *durius* redditur, ut limæ similiaque instrumenta ferrum ipsum dividant

dentia parari queant; ita *mollius* idem fieri potest, vel cum Sale ammoniaco, tartaro, sulphure, vel excrementis bubulis, vel succo ceparum, sale cum silicibus &c. variis inde usibus quoque adaptandum, ut sic prout lubet mutari possit, si videlicet insculptum fuerit quod voluisti, iterum induretur, & politum aut deauratum conservetur.

§. 5.

Post productionem ferri artificialem liceat addere *compositionem artificialem sulphuris communis* inflammabilis, materiæ ignis universalis, ut forte eo melius in naturam principii sulphuris penetrare queamus. *Stahlius* jam anno 1697. mense Julio Halæ Saxonum publicavit artificium totum, ratus se primum esse qui istam viam inivit, cum acido sale universali principium phlogiston jungendo, quanquam & *Kunkelius* & *Glauberus* aliique ante eum hujus rei mentionem fecerint. Experimentum ipsum „ita proponit laudatus Auctor l. c. Si mihi exhibeatur I. Acidum vitrioli aut sulphuris, nempe acidus spiritus vel oleum sic dictum horum mineralium. II. Aliquid Nitri aut „Salis tartari, vel tantum cinerum clavellatorum, Nitri fixi „&c. Præter hæc nihil nisi Ignis & crucibulum; quadrantis horæ spatio exhibeo Hepar Sulphuris, seu alcali prægnans Sulphure, quod inde solutione in aqua & præcipitatione per acida separatum, colliquatum, est idem illud

„specie Sulphur, quod e mineris colligitur. Idem eodem
 „modo & promptitudine facio ex Tartaro Vitriolato, arcano
 „duplicato, Nitro Antimoniato. Totum artificium con-
 „sistit in combinatione illius φλογισ̃, quod flammam for-
 „mat, cum hisce acidis &c. Est vero totum hoc experi-
 „mentum nihil aliud nisi fusio cum carbonibus injectis &c.
 „cum vero sal alcalicum acido Sulphureo Vitriolico satura-
 „tum per se non fundatur, propterea addendum prima vice
 „aliquid quod fluxum ejus promoveat. Inservit huic usui
 „commode pauxillum alcali recentis, cum cujus vel drach-
 „ma una multæ libræ reduci possunt &c.

§. 6.

Septennio inde, anno videlicet hujus Seculi quarto, ea-
 dem experimenta *Academiae Regiae* communicavit *Parisiis* Dn. *Geofroy* nulla quidem *Stahl*i mentione facta,
 ajens se ex *Analysi Sulphuris Hombergiana* tentare voluif-
 se utrum per horum principiorum vel similium novam
 combinationem Sulphur commune reproduci possit, me-
 morat porro & *Boyleum* (uti constat) & *Glauberum* iis-
 dem laboribus ad componendum Sulphur commune per
 artem usum fuisse, ut tacite gloria inventionis *Stahl*io qui-
 dem non nominato abjudicetur. Elegans autem quod his
 addit experimentum est, quo Spiritum Vini volatilissimum
 hoc modo celeriter figi docet. Verba Dni *Geofroy* hæc
 sunt:

„sunt : J'ai melé une once de sel de colcothar avec deux
 „gros de sel de tartre , j'ai fait fondre la matiere à grand
 „feu , & dans le temps qu'elle commençoit à fondre , j'y
 „ai versé à diverses reprises une once d'esprit de vin. lors-
 „que la matiere en cessant de bruler a commencé à rendre
 „une odeur de souffre penetrante , je l'ai retiré du feu, la
 „flamme en étoit bleuatre , & lorsqu'elle a été refroidie la
 „matiere étoit jaune en quelques endroits , & rouge en
 „d'autres avec une odeur de souffre ou d'oeufs pourris ,
 „j'enai fait la lessive sur laquelle j'ai versé du vinaigre di-
 „stillé qui ena précipité du souffre brulant &c. Postquam
 omnes omnino materias inflammabiles cum his salibus
 idem præstare dixisset , nempe bitumen , petroleum , ole-
 um distillatum succini, terebenthinæ, foetida olea ex regno
 animali , ligna , carbones lignorum & terrarum &c. per-
 „gitita : j'ai voulu faire la meme operation, avec le Sel marin
 „decrepité & avec lenitre fixé, mais je n'en ai point du tout
 „retiré de souffre : peut être ces sels étant d'une autre natu-
 „re que le sel vitriolique ne sauroient ils produire de souffre.

§. 7.

Audire autem mihi videor iterum *objectiones* : quid
 hæc ad transmutationem metallorum? cui bono adducun-
 tur compositiones istæ artificiales, Vitriolorum, Cinna-
 baris, mercuriorum, arsenicorum, ferri, Sulphuris &c?

Vix

Vix quidem ejusmodi cogitationes subire possunt animū, nisi eorum qui plane in hac philosophia rudes sunt. Ut verò omnibus satisfiat, respondemus; usum hujus agentis seu ignis philosophici in Chrysopœia ab omnibus in arte peritis mirum quantum commendari, nec non ex ipso haud minus quam ex oleo Vitrioli præstantissimum haberi mercurium vivum, immo & lapidem ipsum aurificum juxta nonnullos inde parari posse, qualem fuisse ferunt Tincturam *Böttcheri Augusto Regi Poloniarum* traditam, de qua in nostris *Vindiciis Alchymiae*. Illudque compertum est posse inflammabilitatem tolli, sulphurque album & rubeum in Igne permanens reddi, idque metallis, auro & argento, accrescere. Testimonii loco possunt inservire encomia, quæ in his sacris expertus Rupertus, Regiæ Majestatis Polonicæ Consiliarius, *Dn. Henkelius* in *Pyritologia*, Sulphuri præbet, sc. maturandi, gradandi, immo transmutandi, tam in minera sua quam inde separato, cujus rei aliquot experimenta adducit, inter quæ sequentia leguntur p. 510. Er (der Schwefel) veredlet die „Erden unvollkommener metallen und macht sie nach „meiner Erfahrung nicht gar deß geringsten Theils zu „Silber, glaublich auch zu Gold, wenn man die gehörigen Ausfinden und Recht bearbeiten wird. p. 511. was „den Schwefel wie er noch in seinem Erß stecket, anlanget, so habe ich mit meinem Schwefel=Kieß unzählige Proben

„Proben angestellet, und befunden, daß man in gewissen
 „umständen mit demselben auff Veredlung derer metalli-
 „schen Erden, oder metallisirung roher Erden so was
 „ausrichten kan, welches mit blossen Schwefel nicht so
 „von statten gehen will. p. 700. inquit: Ich weiß Erde
 „die nicht allein weder Silber noch Gold sondern auch
 „sonsten kein metall halten, aber in Gesellschaft des Kiz-
 „ses gewiß Silber geben und so viel geben als im Kiz al-
 „lein auch nimmermehr zu finden ist.

§. 8.

Crescentiam vel Vegetationem metallorum, seu *Arbores Dianæ* philosophicas ita dictas, non male pro possibilitate transmutationis allegari per experientiam arbitramur, ejus rei exemplum illustre produximus in *Vindiciis Alchymiae* p. 244. quod ex communicatione *Borrichii* Bruxellis in Belgio factum esse certiores redditi sumus. Is enim testatur *Dnum Sansimon* sibi serio retulisse, qua ratione pulvisculus quidam aquæ affusæ tantam vim communicarit, ut injecto mercurio creverint fruticeta argentea, quæ igne fusa optimum reliquerint argentum. Duplici immo *triplici* ratione solemus ista fruticeta spectatoribus in laboratorio nostro conspicienda tradere. *Primus modus* fuit per *amalgamationes* varias, digerendo & destillando seu suaviter sublimando; qua ratione ab ini-

tio hujus seculi opus *Clettianum* imitantes & postea juxta præcepta male formata *Gallandrica* laborantes in auro & argento cum mercurio vulgi spectaculum in retorta jucundissimum haud paucis monstravimus, florem enim *rosam rubram* pulcerrimam æmulantem, petala sua ex uno centro quasi, vix ultra terram suam elevato pediculo, ordine circulari distribuentem in retorta conspeximus, exigua autem illa in medio facta tenuis pediculi instar elevatio circello quodam flavo radioso staminum instar ornabatur, reliquâ auri terrâ, cui petala seu bracteæ coloratæ rubræ incumbebant, bruno magis colore pulveris instar se distinguente; nulli dubitamus ex accidenti & beneficio peculiaris mercurii purpuram auro extrahentis ista omnia ita formata fuisse, alio enim tempore alioque cum mercurio arbuscula & fruticeta ramosa vulgari saltim modo se ostenderunt. Modum quo hæc fruticeta concrecant prolixius describere supervacaneum foret, postquam eum publice explicuit *Tom. XVI. Act. Acad. Paris. Dnus Hombergius.*

§. 9.

Alter modus Arborem Dianæ vulgarem sistens fieri solet, quando solutio Lunæ per aquam fortem facta affusa aqua pl. debilitatur & injecta post mercurii portio in ejusmodi ramulos surgens magneticâ quadam vi particulas lunæ attrahere videtur, cujusmodi lusus varia sub proportionem

tione ingredientium & innumeris fere processibus in vulgus notis passim describuntur, ut eos hîc recensere nimis longum foret, cum nihil facilius sit quam istos imitari. In fodinis quoque subterraneis, qualis in sylva nostra Hercynia ad monasterium *Wittichen* fortunata colitur, argentum suum dictum filamentorum instar tum ex minera coboldi, tum quoque elegantius ex lapide siliceo (quarß) æque ac alibi maxime in Pannonia, efflorescere notorium est; id quod ope agentis sulphurei subterranei fieri solere vix dubitare licet, quoniam illud ipsum eadem ratione ars in crucibulo efficere potest; similia quoque spectacula ope salis argenti solutioni infusi post factam præcipitationem sæpe ad pedis unius & ulteriorem altitudinem è fundo surgentibus columnis cernuntur.

§. 10.

Tertius & forte philosophica speculatione dignissimus *Vegetationis modus* est, qui à *Glaubero Part. II. Furn. Phil. c. 85.* ope *Silicis* tanquam matricis metallicæ docetur. Totum negotium, prout initio seculi hujus in nostro laboratorio peractum fuit, in gratiam eorum quibus libri ejusmodi ad manus non sunt, huc transcribemus: Silices albos in pulverem redegimus, cujus uncias quatuor cum salis Tartari sex unciis igne fudimus, obtinuimusque vitri pellucidi uncias octo, quod in cella deliquavimus, &

liquoris filicum uncias duodecim acquisivimus, postea solvimus exiguam portiunculam auri in aqua regia; argenti, cupri, in aqua forti; ferri in spiritu Salis; stanni in aqua forti diluta; argentivivi, plumbi, in aqua forti; regul. antimonii in aqua regis, marcasitæ in aqua forti; Zinci in diluta. Abstractis ad siccitatem menstruis, calces singulas injecimus in liquoris filicum & Salis Tartari ana uncias quatuor, & ecce in momento crescebant singula metalla instar virgultorum & arbusculorum suis se formis & coloribus eleganter distinguunt, ita ut aurum & Antimonii regulus colore flavo, Luna & Venus ex flavo virescente, Mars atro, Jupiter, Mercurius, Saturnus, marcasita, & Zincum albo conspicerentur. Hujusmodi vegetationis & similium exemplorum rationes pariter l. c. dedit *Hornbergius*, quas & alii in congressu acidi aërei cum quodam alcali fixo quærunt.

§. II.

Verum dices fortassis quid hæc ad transmutationem metallorum? Respondemus, si quis vitam metallis mortuis quasi largiri queat, non procul abesse à Philosophorum scopo, qui omnes clamant metalla nostra operi transmutationis adaptanda, viva reddi debere, & cum de vita eorum vulgo dubitetur, exempla hæc ad minimum possibilitatem probare poterunt, quanquam hoc modo non procedant Adepti. Illud tamen quod ex *Borrichio* allegavimus

mus actualem mutationem & conversionem argenti vivi in verum argentum dicit; neque defunt Auctores, qui horum arbutorum fructus maturare, imo ipsas illas crescentias in perfecta metalla figere docent. *Glauberus*, qui hujus cum liquore filicum experimenti auctor est, testatur in hac matrice filicea maturationem, meliorationem, & augmentationem metallorum fieri. Obiter heic notandum *Silicem* haud paucis *Lapidem Philos.* h. e. materiam ejus haberi, unde in splendido opere, quod vocatur *Amphitheatrum Sapientiae aeternae*, quando hoc subiectum primateriale catholicon sagacioribus revelare voluit *H. Kunrath*, ubi *Sal naturæ* vocavit, addit: Harpocraticè *SILE* in Denario X. Neque dubitamus hunc esse illum lapidem de quo *Paracelsus* ait: pastores Germanos sæpe projicere lapidem in vaccam ea longe pretiosiore. Neque puto meruisse vituperari *Editorem Basilii Valentini* inquiens: puellam sibi lapidis subiectum in platea repertum attulisse nomenque ejus roganti se respondisse; vocari *Lapidem*. Addimus & hoc: cum experiri luberet, an filex sit matrix crescentiæ metallorum necessaria, an vero ea solius alcali & acidi actione peragatur? projecimus calces seu exiccatas solutiones metallicas in liquorem tartari, nulla autem vegetatio sequuta fuit; adeoque si, quod nonnulli faciunt, cum agricultura comparatio instituitur; habebit filex rationem terræ fœcundæ spermaticæ, salia stercora-

tionis vicem subibunt & culturæ, semen præbebunt calces metallicæ. Et quoniam filicis in hac operatione necessitas patuit, animi causa in gratiam lectorum, quæ tum consignavi, sequens distichon scriptis inserui :

LEX Divina tibi Physico Sit cognita : SI LEX
Nostra perit, maneant *lucida* verba Dei.

§. 12.

Ingeniosiora sunt omnino experimenta Dni *Homborgii*, Viri Germani sanguinis Spiritu ex oriente animati, inque Chemicis laboribus exercitatissimi, quam ut hac in materia silentio præteriri possint. Inter præstantiores enim Sacræ hujus Scientiæ inquisitores semper habitus nobis fuit *Homborgius*, & vel ideo æstimandus, quod approbationem meruit Magni Principis, qui *Regentis Galliarum* nomine Orbi toti nostris temporibus innotuit, quique non ingenio tantum, sed & in arte atque omni ex parte, excelluit, Chemicis laboribus proprias manus Regias non denegans, ideoque *le Prince Philosophe* dictus, quod nos ipsi ad initium hujus seculi in Gallia admirati, & post plures annos heic loci adhuc experti sumus, quum Potentissimus hic Gallorum Rector laboratorium nostrum per Dn. *Bœclerum Prof. Argentinensem* invisere dignatus esset; atque licet optime perspectum habuerit sagacissimus Princeps tantam opum vim arte Chimica tam facile acquiri

acquiri non posse, quantam aliis artibus Politicis & Actionum, uti vocant, commercio quidam *Lavv* brevi postea tempore subministravit, magnus tamen artium philosophicarum & præcipue Chemiæ Patronus semper mansit; quod in laudem tanti Principis Gloriosæ memoriæ, & simul Artis commendationem inde fluentem, hac occasione tacere nefas foret.

§. 13.

Primum autem *Experimentum* quo Dnus *Homberg* Academiae Parisiensi transmutationis metallicæ possibilitatem anno hujus seculi nono demonstrare voluit, nititur praxi introducendi *materiam luminis* in argentum. Jubebet ergo sumi unam duasve selibras argenti, easque separari, ut certus sis nullas inibi particulas auri existere, dein fundi igne centies, singulis vicibus per horæ spatium in fluxu eas detinendo; quod si postea illud argentum de novo separet in aqua sua, deprehensurum te promittit notabilem in eo existere quantitatem auri, quo ante has fusiones caruit, manifesto argumento partem quandam argenti, quæ juxta ipsius hypothesin a materia luminis penetrari potuit, in auri optimi perfectionem hoc quidem tædioso labore transiisse.

§. 14.

Nec minus elegans est *alterum Experimentum Hombergianum*, quo breviori temporis spatio demonstrat in
argento

argento reperiri partes cujusdam *medii* inter utrumque luminare *metalli* haud difficulter in naturam solarem, perficiendi : dum lunam corneam cum regulo destillat, eoque inde abacto argentum residuum aquaforti solvit ut calx auri præcipitetur; repetita autem operatione eadem admodum parum, & tertia vice plane nihil auri amplius inde obtineri dicit, tandemque concludit : reperiri in argento materiam, quæ fieri velit aurum, & in auro adhuc pallidam, quæ per ignem colorem debitum acquirere possit. Ce sont, inquit, ces deux matieres qui font le metal mojen entre l'or & l'argent, vel *metallum medium* sola fusione ad perfectionem auri redigendum. Quod si ita se res habeat, exiguum nostris Particularistis supererit solatium, quia secundum hanc hypothesein plus auri ex argento obtinere non poterunt, quam quantum ipsa Natura ad hanc transmutationis viam præparavit aut destinavit.

§. 15.

Cognita hodie omnibusque in arte docimastica paulum exercitatis explorata res est, quando examen mineralium cum Saturno instituere jubentur, ante omnia plumbum istud cujus balneo lavare volunt metalla solum cupellæ imponunt, ut liquatum illud, si quid argenti admixtum habeat, granum suum puri perfectique metalli in cupella relinquat, quod deinde ad bilancem accuratissime suspenditur ut calculus justus iniri queat in determinanda bonitate

bonitate minerarum. Jam vero pariter constat; plumbum istud, quod cum cineritio vitrificatum fuit, si reducatur, plus argenti largiri quàm pro ratione istius grani ab initio explorati. Alterutrum ergo hîc contingere necesse est: sc. aut transmutationem partis plumbeæ in argentum, aut cineritia ista in examine minerarum metalli perfecti aliquam partem cum imperfectis simul absorpsisse; quod ut curatius indagetur, adhibito omni studio in ipsa operatione & elixiviatione cinerum, ceterorumque omnium, quæ requiruntur, præparatione, operæ pretium erit. Fieri quippe hoc igne reverberationis notabiles mutationes, & pondus auctum cineritii cum plumbo, & pondus imminutum plumbi post reductionem satis superque docent. Immo non defunt, qui hoc modo è cineritio verum auri semen vivum, seu tincturam solarem transmutantem, elicere volunt, si quidem prius juxta *Sendivogium* undecies cum Saturno coiverit, vel etiam cum regulo antimonii in vitrum rubiniforme redactum fuerit, unde tinctura extrahi queat.

§. 16.

Si experientia confirmet quæ hinc inde legimus *de Salium regeneratione & permutatione*; quod nimirum quodlibet Salis genus in aliud Sal diversæ naturæ haud difficulter transmutari possit, res erit philosophica con-

templatione omnino digna. Neque præter rem, hoc quicquid est, heic adducitur, cum salia inter mineralia, uti loquuntur, minora communiter numerentur. Promittunt autem Auctores, si quod transmutare velis Sal Spiritu suo seu parte volatili privatum fuerit, & recipiat volatile vel spiritum illius salis quod producere cupis, transiturum illud esse in naturam salis cujus spiritum addidisti. Quo fundamento illud menstruum universale seu *Alkaëstum Glauberi* niti tralatitium est.

§. 17.

Non contemnendum videtur argumentum pro possibilitate transmutationis metallicæ adstruenda, quod depromitur ab analogia *lapidificationis lignorum*, quo simul modus secundum quem agere queat *Lapis philosophorum* seu medicina transmutativa, in metallis dilucide explicari videtur: quemadmodum enim, ut verbis viri celeberrimi utamur, succus petrificus lignorum aliorumve corporum poris se intrudens tantam vim obtinet, ut ipsa corpora quantumvis à natura lapidis aliena in lapideam substantiam convertat, quod sæpe contingere novimus brevi paucorum horarum tempore; cur simili ratione Elixir, aut medicina aliqua Chymica ad maximam tenuitatem redacta & perfecta fixatione exaltata, non poterit imperfecti metalli poros (fusione apertos) omnes permeare
atque

„atque ipsis inhærens partium texturam commutare, & si
 „quid crudum est concoquere, digerere, ac fixare, uno
 „verbo in perfectius metallum transmutare? præcipue
 „vero quia longe minus distare videtur unum metallum
 „ab alio, puta cuprum vel argentum ab auro, quàm a la-
 „pide multa alia corpora, quæ novimus brevi temporis
 „spatio fuisse in lapidem transmutata. Aliis vero expen-
 „dendum relinquimus, utrum hoc ratiocinium eo usque
 „extendi possit, ut modo plane naturali, quod vult *Becche-*
rus, explicari queat, & probari veritas historiæ qua *Jo-*
hannes Evangelista virgulta in aurum vertisse dicitur; ju-
 „xta hymnum in laudem tanti Apostoli festo ejus nominali
 in Ecclesia, cujus testimonium majoris æstimandum est
 quam privata sexcenta alia, publice cantari solitum, qui
 incipit: *Gratulemur ad festivum* &c. quo porro sequen-
 tia de *Johanne* cantantur:

Cum gemmarum partes fractas

Solidasset, has distractas

Tribuit pauperibus.

Inexhaustum fert thesaurum,

Qui de Virgis fecit aurum,

Gemmas de lapidibus.

§. 18.

Curiositatis gratia addam experimentum, quod olim
 artificii cuidam satis quidem pauperi, ut fert horum homi-

num conditio, concessi, ut in laboratorio meo ad artem demonstrandam, uti locutus est, efficeret, me quidem omnia subministrante. Ita vero processit: primo ex æris usti unciis duabus ope aceti destillati fiebant crysalla cœrulea elegantissima, ea terendo admisquit lunæ cornuæ uncia mediae, sublimando excitavit flores subflavos, quos in lunae fusae drachmam cum iniecisset, effusis omnibus habuit drachmas duas auri paulo pallidioris. Sed quia hoc aurum curatori examini subiectum non fuit, plura asserere non possum, quoniam autem experimentum haud difficulter a quocunque non plane harum operationum ignaro tentari & ulterius examinari potest, illud addere non dubitavi.

§. 19.

Simile fere Experimentum alius cum *Marte* in eodem nostro laboratorio nostris quoque sumtibus haud infelicitè tentavit. Ita a. rem se instituisse dixit: Limaturam Martis sulphuratam, cum auripigmento, sublimato & Sulphure antimoniali sublimavit aliquoties, pulverem dein lunae admisquit cementando, postea cuncta Saturno in cupella examinanda dedit atque ita ex semuncia argenti huius in aqua forti soluti, quod quidem antea ab omni auro separatum fuit, grana tria cum semisse pulcerrimi optimique auri obtinuit; quod experimentum licet lucrosum non fuerit, veritatem tamen transmutationis satis evincit.

§. 20.

Unum quoque ex *regno meteorico* & materia Universalis, iis qui extra urbem in agris habitant, ad demonstrandam artis seu transmutationis metallorum veritatem, facile tentandum, adducere liceat ex Comitibus cujusdam Experimentis, quo residuum, quod post evaporationem aquae pluviae remansit, destillatione ulteriori dividitur in sal volatile & oleum, quorum utrumque vel alterutrum in plumbo fusum injectum metalli perfecti, argenti vel etiam auri, aliquod granum haud spernendum largiri, adeoque partem plumbi in metallum perfectum transmutare dicitur. Tentare cum rebus minime pretiosis parum nocebit, & si succedat experimentum, transmutationis metallicæ possibilitatem facili opera demonstratam quis habebit, neque usu philosophico hinc redundante carebit.

§. 21.

Denique pro veritate laborum philosophicorum circa meliorationem metallorum haud parum loqui nobis videntur *Fabulae* gentilium, quas nemo sanæ mentis credere potuisset nisi mysteria in iis latere persuaderetur. Ex pluribus illa *Argonautarum*, seu, quam in Proœmio explicuimus, *Velleris Aurei* historia, & adulterium *Veneris* cum *Marte* congregientis, haud difficulter in hunc sensum trahi possunt. Et quia jam ante triginta aliquot annos MStum quoddam Fratris Roseæ crucis in manus nostras incidit,

in quo Processus aliquis sub forma Apologi seu Fabulæ Ovidianæ mysticè descriptus habetur, illum Coronidis loco legere Lectori B. non grave erit, bona fide prout verba habent totum damus, sunt autem sequentia: Venus, quam Vulcani perhibent conjugem, quodam tempore amoris flamma Martis fruendi amplexus tota accensa, Martem desiderii hujus sui fecit conscium, eumque, quo eo felicius factum hoc lateret maritum, in terreum spelæum invitavit. Mars eodem amoris æstro percitus nuntium hoc læto accipiens animo in spelæum destinatum suo & amatae voto satisfactorius se contulit. Vulcanus, Zelotypia erga conjugem totus intricatus, suspicione an amici cujusdam admonitione permotus, diligentius omnes conjugis actus gestus & gressus observans in speluncam illam ingredientem cernens Venerem, ex templo illam clam insequitur & ambos oscula libantes invicem & dulcibus interlocutionibus ad extremum amoris actum se accingentes deprehendit. Vulcanus etsi hac conjugis lascivia injuriaque à Marte sibi illata in furorem penitus esset abreptus, Martis tamen pertimescens violentiam & rabiem, maluit ingenio & dolo quam vi utriusque ulcisci injuriam, eosque materiae fumum copiosum & tetrum excitantis repetita injectione separare, & concubitus consummationem prohibere tentavit. Cognoscens vero hunc suum conatum omnino irritum, (quo enim fumus copiosior surgebat eo

magis

magis coalescendi invalebat ardor) vindictæ cupidus aliam ingredi secum instituit viam. Accedens ergo Lycaonem, ab illo petiit ut in speluncam irrepens ferocia sua nexum illum dissolveret, & impediret illicitum. Lycaon Vulcani petito annuens, ambos complexui jam implicitos invadens, (carnium earundem avidissimus) eos 5. vel 6. horarum spatio penitus consumsit, ipse tamen ob paulo avidius deglutitas carnes una in cadaver versus. Vulcanus elapso hoc tempore spelæum accedens & eventum intuens, reliquit quidem ita immotum, brevi tamen post, quid factum mente revolvens, totus in rabiem actus, spelæumque ipse invadens illud ne superesset vel loci tam indigni facti memoria totum confregit & rupit. Destructo spelæo videt ex hac trium destructorum corporum commixtione prolem, hermaphroditum puta, prodiisse; quam rem utpote admiratione dignissimam universo Deorum confessui exponente, Diana conventui huic Deorum simul præsens, hac de stupenda hermaphroditi ex interitu parentum genesi audita narratione, non solum cum reliquis Divis in admirationem abrepta, sed insuper, reliquis Deabus curiosior, curiositatis telo adeo fauciata, facere non potuit, quin Vulcanum humilibus precibus fatigatum desiderio arcana Hermaphroditi hujus explorandi instigata, requisiverit ut eidem ex conjuge & Marte superstiti proli secum idem intrare balneum permetteret; quo impetrato, sine mora adornari sibi

sibi balneum curavit, in quo per 8. vel 10. horas cum eodem commorata, sensim consumto hermaphrodito, ipsa tandem, repurgata tamen prius à fordibus, ab Hermaphrodito aspersis, veste, balneo egressa in splendore & majestate Solis, sui conjugis, cunctis diis admirantibus videntam se exhibuit. Nulli dubitamus explicationem hujus fabulæ artis nostræ inquisitoribus, prout nobis quoque plana visa fuit, fore facilem, ut processum, quem exinde eruimus & nostro in laboratorio fieri curavimus, addere supervacaneum videatur.

§. 22.

Auctoritatibus si pugnare velimus integrum volumen conscribere foret facillimum; nolumus autem iis immorari, neque aliam heic allegare, quam Celeberrimi *Stahlii*, quem apud maximam partem modernorum Physicorum plus valere novimus, quam *Lullium*, aut integram Veterum Philosophorum phalangem. Ipse autem in *Fundamentis Chymiae* sub finem libri expressis verbis possibilitatem & veritatem Artis Transmutatoriæ ita asserit: ut, abstrahendo à divina providentia in hoc opere omnino singulari, *rem ipsam in se seu modum conversionis metallorum in aurum Physica æstimatione viliores se credere profiteatur, quàm sationem frumenti aut mistionem massæ panariæ. Moralem vero ejusdem & æstimationem & usum bene utenti inæstimabilem, male usuro*

usuro exitialem. *Historias* transmutationum qui legere cupit, aliquas collectas in *Vindiciis nostris Alchymiae* deprehendet, quibus adhuc plures addi possent. Ex iis autem, quarum fides in dubium vocari vix potest, meretur insuper allegari illustrissimi *Comitis à Würben* adhuc in vivis, testimoniis in foro valentibus confirmata, transmutationis historia, in Commercio litterario recentissime descripta. Quæ olim in aulis Imperatoris *Rudolphi II.* & *Augusti I.* Electoris Saxoniae data sunt specimina hujus Artis vix ab incredulis negari poterunt, nisi rationem omnem exuere velint. Specimen *Particulare Paykulis Holmiae* decollati coram Consiliariis Regiis editum, & ab *Illustrissimo Domino Comite Bonde* ad nos gratiose transcriptum, fidem meretur plenam. Cetera quæ l. c. legi possunt, nunc tacemus.

§. 23.

Restat autem ut ad *Dubia* quædam in contrarium moveri solita paucis respondeamus. *Primum* sit, quod celeberrimus Professor Halensis & Primarius Regis Borussiae Archiater, *Fridericus Hoffmannus L. III. Obs. XX. p. 369.* movet; quando putat Artis transmutatoriae existentiam solidissimo argumento ex gravitate auri specifica deducto recte negari. postquam dixisset, idque recte, quod nec color auri similis, nec splendor, neque fixitas in igne, aut perseveratio in capella, auri naturam & essentiam absolvat,

sed specifica gravitas, quæ ipsi essentialis & inseparabilis est, qua præsentē & ceteræ auri proprietates facile aderunt; „pergit ita. Jam quæstio oritur num in rerum natura inanimati unius corporis gravitas specifica in exquisitè alteram, „consequenter etiam in structuram & texturam similem partium per exiguam corporis molem converti possit? Et cum „ne ullum quidem in aliis rebus hujus generis occurrat exemplum, sine injuria etiam de *impossibilitate* hujus artis, „quæ uti omnium vetustissima, ita etiam figmentitia est, „dubitamus, donec tale experimentum occurrat, quod nullo „iam amplius dubitationem in facto admittat. Possemus quidem facile respondere cum *Cicerone* : Ubi testimonia rerum adsunt quid opus est verbis? Sed cum vir Celeberrimus hæc forsitan dari neget, arbitramur ipsummet sibi ex propria hypothese facile respondere posse, quia mutatio gravitatis à mutatione texturæ partium dependet juxta ipsius propriam confessionem, textura vero partium vel solo igne in momento potest alterari, cujus rei exempla multa in natura sunt obvia, quando ergo ejusmodi medicina fulguris instar, prout rem explicant philosophi, poros metalli igne fusi permeat, magna utique texturæ partium alteratio momento fieri, partesque arctius coire, adeoque metallum densius, & per consequens gravius reddi potest; gravitas enim a majori partium numero sub eodem, vel quod idem est, ab earundem partium numero, sub minori ambitu, dependet. Condensationis autem corporum, servata eadem materia in
arctius

arctius spatium coacta, nonne multa dantur exempla? *Hoffmanni* argumentum saltem eos ferit qui sola tincturæ aliqujus extractione & projectione in aliud corpus non præparatum hoc opus absolvi posse putant, quæ mens non est Adeptorum, qui Mercurium habent ipso auro ponderosiores, quo & suam tincturam præparant, quæ, tanta quanta est, Mercurius saltem magis digestus vocari potest. Unde aliquid subolfecisse censendus est *Celeb. Dn. Boerhave*, quando de Mercurio DXI vicibus destillato & inde propius ad auri gravitatem accedente quærit: An Mercurius opere continuato tandem posset densari in pondus auri? an tum esset aurum vivum vel mercurius philosophorum? Consideret porro, si placet, vir doctissimus, quam parum absint illa corpora in quæ projectio fieri plerumque solet à pondere auri, maxime mercurius purificatus, adeoque & plumbum & reliqua metalla, quoad partem sui mercurialem, quæ sola est proprium primumque transmutationis hujus subiectum, & sic facile differentiam observabit, cur alia corpora non eadem ratione vel facilitate gravitatem suam specificam in exquisitè alteram convertant. Potest fieri oleum vitrioli aquæ instar limpidum, quod nihil est quam mercurius liquidus, & ipso auro gravitate propemodum æquale; manifesto argumento mercurialitatem puram, liceat ita loqui, vel jam habere, vel parum abesse ab auri gravitate specifica. Supra quoque locuti sumus de modis reddendi Lunam compactiorem, magisque ad auri pondus approximantem

qui tamen longe infra virtutem lapidis existunt, hic enim metalla in fluxu permeando in momento partem sibi homogeneam congregare potest, ut simul heterogenea segregentur, cujus operationis nullam video *impossibilitatem*. De qua utique sine injuria dubitare potuit *Dominus Hoffmannus*, prout omine bono verba Observationis habent.

§. 24.

Hæc in gratiam Viri doctissimi, & magni de cetero æstimandi, dicta sint; potuissimus hanc objectionem præterire, quippe quæ contra possibilitatem transmutationis metallicæ, prout à nobis definita fuit, non pugnat. Speramus autem virum celeberrimum haud male interpreta-
turum esse, quæ veritatis causa ut modeste adderemus, eo magis necessarium nobis visum fuit, quo major est viri experientissimi apud omnes Auctoritas. Certi sumus ea ipsum fore ingenuitate, ut haud ægre ferat quæ ex candore philosophico protulimus, & si placet in nostram redeat sententiam, cum vix nobis persuadere possimus tantum virum ex animo Artem hanc vocare figmentitiam. *Reliqua*, quæ alicujus videri possunt momenti, *dubia*, ad sequentia fere reduci possunt:

1.) *Nullibi* reperiri ejusmodi *Adeptos*, sed quotquot hinc inde currunt, Alchymistas egenos esse.

2.) Cum his temporibus *Artes* multo majora incrementa ceperint, quam olim habuerunt, *in nulla* tamen *Societate* vel *Academia* hanc Artem inventam legi.

3.) *Pro-*

3.) *Processus* Saxonicos & veterum Philosophorum, nunc in vulgus notos, *frustra* peritissimis artificibus *tentatos*.

Ad *Primum* respondemus: an ullibi hac ætate vivant Adepti? nos quidem ignorare, si quidem id soli fere Adepti singulari artificio explorare queant, hoc vero ex illorum scriptis didicisse, eos filios Artis monere ne publice se ostentent, neque ad luxum thesauris suis abutantur, immo nec liberis propriis mysteria revelent, sed potius paupertatem simulent, sola cognitione Divina contenti, vanitatum mundanarum inimici. Ceterum quivis, qui paulo plus sapit quam occisa sus, distinguere sciet inter Alchymistas impostores & Philosophos.

Quod ad *alterum* attinet, illud magnam habet speciem, fatemur, nihil enim hîc, vel mediorum vel artificiorum requisitorum quicquam, deest. Quare ad hoc dubium vix aliud respondere possumus, quam illud: Singularem in his sacris providentiam divinam, quæ dat vel aufert quando vult, agnoscendam esse.

Tertium utut inexpertis magni momenti videri queat, nos tamen parum movet, qui quantum inter *Scire* & *Facere* inter sit dudum experti sumus; minima quippe circumstantia, vel ignota vel neglecta, totum negotium variat. Ut taceamus è millenis vix unum ad ejusmodi labores per longum tempus continuandos aptum esse.

TANTUM HAC VICE.

D. S. L.

L 3

COROL-

COROLLARIA

AD UBERIOREM MATERIAMDISPUTANDIADJECTA.

I.

Alchymia est Progenies Sapientiae, de qua Sepher Misle C. III. 16. Longitudo dierum in Dextera illius: in Sinistra illius Divitiæ & Gloria. juxta versionem Germanicam: Langes Leben ist zu ihrer rechten Hand, zu ihrer Linken ist Reichthum und Ehre. Vel, si placeat Versio Gallica: Longueur de jours est en sa dextre, & en sa main gauche richesse & honneur. Ses voyes sont voyes plaisantes, & tous ses sentiers ne sont que prospérité. Elle est l'arbre de vie a ceux qui l'empoignent, & sont rendus bien heureux tous ceux qui la tiennent.

2. Parum refert utrum scribatur, cum articulo Arabum *Alchymia*, an sine eo *Chymia*, vel *Chimia*, vel *Chemia*, an dicatur *Halchymia*, aut *Spagyrica* &c. Omnia hæc nomina unum idemque nobis significant.

3. Ita quoque *Alchymia* & *Philosophia Naturalis Experimentalis*, aut nihil differunt, aut illa saltem est hujus *Pars* quædam præcipua.

4. Utrobique enim *Corpora* & *Spiritus*, extra statum suum naturalem ponuntur, *dividuntur*, *componuntur*, variisque usibus adaptantur.

5. Utraque etiam varie *dividi* potest, vel ratione *Finis*, vel *Objecti*, vel *Operationum* ipsarum, vel alio respectu, & hinc varia subire nomina.

6. *Natura* ipsa *Chymicum* semper agit sapientissimum indefessum: corrumpendo, generando, segregando, congregando, solvendo, coagulando, extrahendo, purificando, remiscendo, subtilizando, incrassando, sublimando, præcipitando, destillando, cohobando, humectando, exiccando, calcinando, fixando, digerendo, maturando, reincrudando &c.

7. *Ars* igitur imitatur *Naturam*, sed & ulterius progreditur.

8. *Putrefactio* & *Incineratio* sunt præcipua mutationum media, in Arte & Natura.

9. Ab *Auctore Natura* hæc optime discitur; unde omnis scientia humana absque vera *Dei cognitione* est manca.

10. Rebus omnibus inesse *vim activam* & *passivam* loquitur Experientia, non stultorum sed sapientum Magistra.

11. *Ex actione* & *passione* duorum pluriumve subjectorum fit alteratio, & rerum *immutatio*.

12. Solus DEUS est immutabilis.

13. *Recentiores* Philosophi, utcunque laudabiles sint eorum in Naturali Scientia progressus, nondum ad culmen *Antiquæ* Philosophiæ ascenderunt.

14. *Nihil temere credere* est Via ad locum Fundamenti, cui superstrui queat *ædificium Philosophicum*.

15. *Hot*

15. Hoc videtur non male comparari civitati & turri nunquam absolvenda, quam ædificabant filii ha Adam, quorum unus alterius labium non audivit. *Genes XI.*

16. *Mythologia* est procul dubio, magnam partem, arcana veterum Philosophia, maxime *Naturalis*.

17. *Dianam* Jovi nupfisse, & ex eo *Rorem* peperisse, haud inscite veteribus dici, capiunt illi qui *Mercurium Universalem* inde parari norunt.

18. Per *Pandoram* à Vulcano jussu Jovis fabricatam, quam singuli dii suis ornarint donis, qui Naturam Universalem intelligunt, quam proxime *Hesiodi* mentem assequi videntur.

19. Quatuor modis potest fieri *Iter Colchicum*: scilicet 1. volando per *Aërem*. 2. navigando per *Aquam*. 3. eundo per *Terram*. 4. equitando in *Animali*.

20. *Hermes Trismegistus* dictus fuit, quod tres partes Philosophiæ sciverit; quanquam juxta *Suidam* de Trinitate quoque locutus fuerit.

21. Tres partes Philosophiæ dicuntur, cognitio trium regnorum, *Mineralis*, *Vegetabilis* & *Animalis*.

22. Hæc quidem tria regna sufficiunt, possunt tamen etiam dici quatuor, & prioribus addi *quartum*, scilicet *Regnum Meteoricum*.

23. *Aër* est Templum in quo fiunt *Cæli* & *Terræ* connubia.

24. Occultum in *Aëre vitæ cibum* esse Autor Novi Luminis Chemicus recte asserit.

25. *Aëris compressibilitas* nondum fatis est explorata, præbetque phænomena stupenda.

26. *Aër* quo magis comprimitur eo majores acquirit vires, nec minus manet pellucidus, nec fit aqua.

27. Qui *Aërem* condensare potest, ut neque sibi relictus, neque ad ignem suum exerceat elaterem, crystallos, gemmas, adamantem &c. fabricare poterit, juxta Novum Lumen Chemicum.

28. Quo densius redditur corpus (etiam ipse *aër*) eo fit ponderosius.

29. Densitas non obstat pelluciditati.

30. Nullum Corpus destituitur poris.

31. In uno eodemque corpore possunt esse *Pori* diversa magnitudine & figura præditi.

32. *Gravitatis* differentia non minimum pro *Vacuo* argumentum præbet.

33. In uno eodemque subjecto potest esse & *Gravitas* & *Volatilitas*, nec non fixitas & subtilitas in maximo gradu.

34. E Fixo potest reddi Volatile, e Denso Rarum, e Gravi Leve; & vice versa, e Levi Grave, e Raro Densum, e Volatili Fixum.

35. *Aurum* adeo *subtile* reddi potest ut cum Spiritu vini deflagret, totumque in auras abeat, licet in naturali sua crasi omnem *Vulcani* vim in æternum spernat.

36. *Auri Extensibilitas* tanta est ut unum granum in 100000 partes, æque magnas atque ipsum fuit granum, forficula dividi possit.

37. Ulterius se extendit aurum in vitris tingendis, quando cum *Jove* præcipitatum fuit, uti *Kunkeliana* experimenta demonstrant.

38. *Processus* Philosophorum plerique sunt *falsi* & tamen iidem *veri*.

39. *Philosophus* non sequitur alienum processum, sed sibi ipse format processus prout vult.

40. Nullum Experimentum *inutiliter* instituitur; nam quod non succedit plus sæpe docet, quam quod succedit.

41. Qui nihil in laboribus suis intendunt præter auri vel argenti productionem, *Philosophorum* nomen non merentur.

42. *Philosophus* pluris æstimat mutationem *auri* in *ferrum*, seu pretiosioris metalli in vilius, quam vilioris in pretiosius.

43. *Ferrum* homini magis necessarium esse quam *aurum*, illius copiosus ubique proventus, & hujus rarissimus, satis probant.

44. Egregius legitur locus *Esdræ*, L.IV. C.VIII. v.2. quo Angelus *Uriel* respondet: *Terram* dicturam esse quærenti, quod copiosam quidem humum pro fingendis vasis fictilibus, *paucum* autem pulverem producat, unde *aurum* fit.

45. *Ferreos* dari Homines non saltem in sensu morali & metaphorico, sed in sensu physico & proprio, statuimus.

46. Qui *Influxum Astrorum* negant, tenebris densis immersi *lucem* ignorant, neque *nexum* systematis mundani perspiciunt.

47. *Astra* ab incolis *habitari* naturæ singulorum congruis, probabilius videtur, quam adeo vasta corpora esse vacua. Utrum locus apud *Nechemiah* C.IX. 6. in hunc sensum explicari possit? disquisitioni reservamus.

48. Lapidés *figurati* non probant *universalitatem* diluvii.

49. Diligentia & Experientia *Glauberi*, Ingenium & Eruditio *Beccheri*, Fortuna & Ars *Kunkelii*, in unum si coaluissent, accedente Pietate, *Chemicum* Excellentissimum formassent.

50. Recte *Conradus Hornejus*, Professor in Academia Julia quondam celeberrimus, in *Compendio Philos. Natur. Disp. X. Th. 26*. Si *Natura* transmutare metalla potest: (quod in metalli-fodinis fieri quotidiana experientia fossores docet) potest etiam hoc *Ars*, applicando scilicet sibi inter se naturalia agentia & patientia. Nihil hoc absurdum est, nec impossibile: potest igitur fieri.

